



# Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1908-1942, 6. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Úrkippur – Heroldens Annoncebureau

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

[bjarnibenediktsson.is](http://bjarnibenediktsson.is)

Einkaskjalasafn nr. 360  
Benediktarskjöl  
Askja 5-18, Úrkippur 1931-2

# DANSKENES PAAFUND

## om nordmennene paa Øst-Grønland.

Etnologen og fangstmannen Søren Richter gjendriver punkt for punkt en artikkel i „Berlingske Tidende“ om „nordmennenes giftkrig mot Øst-Grønlands dyrebestand“.

Richter har bragt med sig hjem rike fund fra gamle eskimoboplasser.



Til venstre: Richter trekker op en skutt isbjørn. Til høyre: Kjellbotn har skutt en bjørn.

Paa et takkammer i Etnografisk museum i Oslo arbeider etnologen og fangstmannen Søren Richter med sine studier over eskimoenes liv paa Øst-Grønland. Han kom hjem i høst med «Polarbjørn» etter et 2-aars stipendieophold i det omstridte landet nord i isen. Han kjener det inngaaende fra sydgrensen av Eirik Raudes land og nord til Kap Wünn, en d'sanse paa noget slikt som 50—60 mil. I Frans Josefsfjord-distriket drev han fangst, de øvrige strekningene befør han for sine arkeologiske studiers skyld. Han gransket gamle eskimoboplasser. Fra sine gravninger paa de delvis eldgamle tuftene og gravplassene har han bragt med hjem en mengde rariteter som interessant vidner om et primitivt folkeferds enkle livsverdier.

Richter gaar i sine egne etnologiske betraktninger og pusler med sine delvis utpakket kasser, da det omsider lykkes en av «Nationen» medarbeidere aa finne rede paa hvor han holder til i den omfangsrike bygningen.

Han viser sig aa være en svært hyggelig rusk paa 6,2 fot og 28 aar med et opsyn slik man ventet sig det av en ungdom, som i to aar velger arktisk ujest-mildhet, eskimoskjeletter og isbjørn fremfor civilisasjonens tillokkelser. Han ligner selv en slagbjørn i bur der han gir sig til aa skridte veggimellem, d. v. s. 3—4 steg hver vei, mens han beredvillig og malende forteller og forklarer.

Hvor lenge det er siden den stod som lerketre paa Sibiria-kysten, vil jeg ikke paata mig aa avgjøre, sier han lunt — alt trevirke paa Grønland er drivved. Verdifulle saker!

— Hvor skal det bli av alt dette?

— Det skal innlemmes i mu-seets samlinger.

— Og hvor er eskimoene opprinnelig kommet fra?

— Det er nu en godkjent opfatning at de er etterkommere av kanadiske innlandsstammer som engang i tiden har fisket og fangstet sig til Grønland.

— De var jo med paa okkupa-sjonshandlingen?

— Ja. Et ganske høitidelig øieblikk kan De tro, da flagget gikk tilværs! Vi var alle vaart ansvar sterkt bevisst.

Og han forteller om det daglige liv deroppe. Situasjoner paa livet løs under moskus- eller bjørnejakt berettes om med samme jevne ro som en av de even-tyrlig fagre soldagene Grønland er saa rikt paa. Disse to aarene er det fineste sportsliv han nogensinne har været med paa, sier han, og lyser merkbart op ved minnene.

Siste vinter bodde jeg sammen med skiløperen Olav Kjell-botn. Vi hadde 10 hunder sammen, gikk skinnklædde fra topp til taa, to villmenn med et ut-seende som bin Harald kunde misunne oss da han var paa sitt skjegg- og haarfagreste. Vi levde vesentlig av det landet gav, og var aldri syke. Sygdom trives ikke paa Grønland, luften er vel nærmest bakteriefri.

Jeg kan forresten fortelle dem, at Kjellbotn akter aa legge sig i trening for 50-kilometeren igjen. Han føler sig saa sprek og oplagt etter livet paa Grønland, at han er falt for fristelsen til aa prøve sine gamle kunster igjen.



Richter med sin beste sledehund.

— Har De nogen mening om hvor lenge det levet eskimoer paa Eirik Raudes land?

— Paa grunnlag av det jeg har funnet, mener jeg aa kunne si med sikkerhet at det ikke var i svært mange hundre aar.

m  
er  
eg  
ne  
ar  
de vesentlig av det landet gav, og var aldri syke. Sygdom trives ikke paa Grønland, luften er vel nærmest bakteriefri.

Jeg kan forresten fortelle dem, at Kjellbotn akter aa legge sig i trening for 50-kilometeren igjen. Han føler sig saa sprek og oplagt etter livet paa Grønland, at han er falt for fristelsen til aa prøve sine gamle kunster igjen.

Vi rykker saa ut med vaart egentlige erend, vi forteller at vi har funnet en artikkel i «Berlingske Tidende» om «nordmennenes giftkrig mot Øst-Grønlands dyrebestand». Vi skynder oss aa oplyse om at artiklen sikkert ikke har sjeldenhets interesse — hvad uefterrettelighet angaar avviker den formentlig ikke større fra danskenes vanlige skrøner om nordmennene paa Øst-Grønland. Men hvis han som har førstehåndskjennskap til de ting den behandler, vilde være brydd med aa se den igjen, saa var det saa sin sak.

Richter anviser oss rummets eneste stol, selv rydder han en bordsnute for den förmalte dames smykker og slaar sig ned der. Han leser, rister leende paa hodet og sier til slutt:

— Merkverdige folk!

Det er en av «Nanok»-ekspedisjonens medlemmer, Andreas Hvidberg, som denne gang har staatt til tjeneste med «opplysninger» om de føle nordmennenes plyndringer paa Øst-Grønland. Jeg vil have at det skal staa alle klart, begynner han sitt intervju med «Berlingske», at nordmændene ødelegger erhvervsmulighederne i Øst-Grønland.

— Jeg tenker vi tar det punkt for punkt, jeg, sier Richter, men De maa være forberedt paa at det blir mange punkter.

Hvidberg paataler nordmennes bruk av gift (stryknin). Det er ingen grunn til aa benekte at vi bruker gift. Saken er at hvor snemengdene setter ethvert felledeskap ut av funksjon, er giften nødvendig. Giftaate, slagfeller og sakser brukes i nogenlun-

de samme utstrekning. Humanere fangstmiddel enn gift finnes neppe, da vi gifter saa sterkt at reven i 9 av 10 tilfelle stupper over selve aaten.

Hvidberg uttaler: — Opstaar en snestorm efter at dyrene er gaatt paa strykninen, er det umulig senere aa finne dem, de blir liggende til lindværet kommer. Saa etes i mange tilfelle de raatnende kadavere av andre dyr, som derved likeledes forgiftes.

Richter: — Allerede dette tyder paa, at mannen ikke har rede paa hvad han snakker om. For det første er det ikke andre dyr deroppe enn ravn og stormaase som eter aadsler, og om en del av disse skulde stryke med, var vel ingen skade skjedd? Dessuten er det blandt de norske fangstmenn saa stor konkurransen, at det ikke er en av dem som undlater aa passe paa utover vaaren og finne fangsten sin naar sneen gaar. For øvrig er det i almindelighet lett aa finne dyrne, selv om de ligger under sneen. Sely av en rev blir det som regel en merkbar kuy i sneen. De fleste fangere har øvet hund som hjelper til med aa finne fangsten, og med skistaven undersøkes alltid marken i 10—15 meters radius omkring aaten. Noget danskene formodentlig ikke har anelse om er at man a vaaaten kan se hvor mange dyr man har aa late etter.

Det hendte riktignok et uhell ifor vinter. En fangstmenn blev daarlig saa han ikke regelmessig kunde efterse terrenget sitt. Men han reiste ogsaa hjem saa snart han kunde komme avgaaende.

Hvidberg: — Vi har funnet mange rever som har falt for nordmennenes gift, og siste sommer fant vi paa en distanse av bare 10 kilometer seks bjørner som likeledes var forgitt, men aldri funnet av norske fangstmenn. En bjørn kan nemlig gaa over en mil etter at den har været i berøring med en giftaate.

Richter: — Det elskverdigste jeg kan si om dette er at det er en kolossal overdrivelse. Siste vinter blev det ikke satt ut en eneste aate for bjørn. Det hender jo at den tar reveaate, men giftdosen er saa sterkt at den er fullt tilstrekkelig til aa felle bjørnen paa flekken. At en forgiftet bjørn har gaatt en mil eller en halv mil har jeg aldri sett eller hørt om. En bjørn som faar i sig reveaate blir enten ligende over aaten eller i nærmeste omegn.

Hvidberg: — Saa sent som i slutten av april og begynnelsen av mai, da danske fangstmenn for lengst siden har sluttet aa

drive fangst, fordi pelsens kvalitet ikke er god om vaaren og forsommeren, satte en norsk fangstmenn fra ekspedisjonen «Arktisk Næringsdrift» giftaater over en distanse paa 4 mil, fra Kap Wünn til Lindemandsfjorden. Tre dager etter kom det svær snestorm, dermed var aatene og alle deres ofre fullstendig skjult. Faa dager senere reiste nordmennene sydover til Myggbukta, og siden har de ikke vist sig i terrenget. Aatene staar saa videre og dreper og dreper uten at nogen faar nytte av kjøtt eller pels.

Richter: — Dette er blank løgn. Det laa i det hele tatt ikke fangstmenn fra «Arktisk Næringsdrift» siste vinter ennsi vaar paa det feltet Hvidberg omtaler. Og noget slikt som at nordmann setter ut fangstredskaper i mai, forekommer bare i en dansk fangers hjerne. Det laa bare to nordmenn paa dette feltet i vinter. En av dem, lederen av Møreekspedisjonen, en glimrende fangstmenn, kjørte en snartur til sin ekspedisjons sydparti for aa konferere om vintrens fangst. Straks han kom tilbake til Kap Wünn i begynnelsen av juni, drog han nordover til feltet sitt for aa se etter om dyr var blitt avdekket av sneen og for aa ta inn de fangstredskapene som inntil da hadde været nedsned.

Tilbake fra den siste ordinære fangstturen kommer man omkring 10. mai. Da har man samtidig tatt inn redskapene. Og resten av mai og i juni tas inn de feller og aater som inntil da har været skjult av sneen. Stedene er avmerket med rekved eller steinværder og altsaa lette aa finne.

Danskene har hittil ligget paa 4 hovedstasjoner (utpa siste vinter en 5.) og beveger sig vesentlig i disse nærmeste omegn. Det er derfor noksaa forklarlig at de maa faa mange rare forestillinger om nordmennenes fangst. Ifor høst begav det sig imidlertid at dansker vaaget sig en hel dagsreise (i dette tilfelle ca. 3 mils vei) fra vedkommende hovedstasjon og ned til Kuhnøya og satte sine fangstredskaper der. Det gikk mellem 3 og 4 maaneder før de kom sig ut paa en saa lang tur igjen at de fikk eftersett fellene side. Lederen i Møreekspedisjonen, Andresen heter han, hadde ca. 12 mil aa reise for aa komme til feltet sitt paa Kuhnøya, men var der regelmessig to ganger i maaneden og eftersaa redskape sine! Hvad den mann har sett av dansk efterlatenhet etter at terrenget hadde staatt utilsett i mange maaneder, skal jeg ikke komme nærmere inn paa.

Hvidberg: — Eftersom nordmennene ikke føreses videre opp

enn til Kuhnøya, er viltbestanden meget større i traktene nordenfor.

Richter: — Hudsonlandet, hvor nordmennene holder til, er (iafall blandt dem som er meningsberettiget) uomtvistet det beste jakt- og fangstterrenget paa hele Nordøst-Grønland. —

Ut fra dette spesielle utslag av dansk paalitelighet kunde det være fristende aa komme med nogen bemerkninger om danskenes agitasjon mot nordmennene i sin almindelighet. Vi gir imidlertid avkall paa det i den sikre forvisning at refleksjonene gjor sig selv.

det inngaaende fra sydgrensen av Eirik Raudes land og nord til Kap Wünn, en d's anse paa noget slikt som 50—60 mil. I Frans Josefsfjord-distriket drev han fangst, de øvrige strekningene befør han for sine arkeologiske studiers skyld. Han gransket gamle eskimoboplasser. Fra sine gravninger paa de delvis eldgamle tuftene og gravplassene har han bragt med hjem en mengde rariteter som interessant vidner om et primitivt folkeferds enkle livsytringer.

Richter gaar i sine egne etnologiske betraktninger og pusler med sine delvis utpakket kasser, da det omsider lykkes en av «Nationen»'s medarbeidere å finne rede paa hvor han holder til i den omfangsrike bygningen.

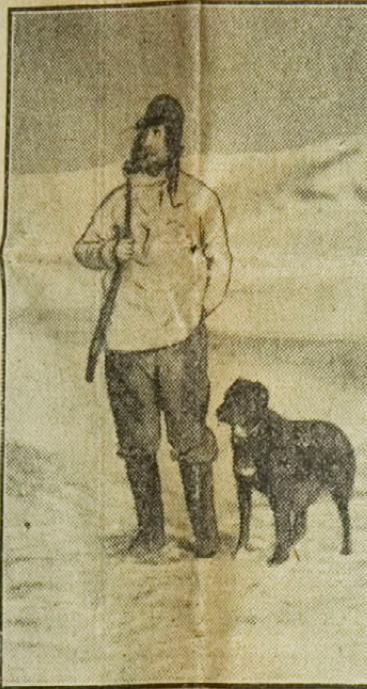
Han viser sig aa være en svær hyggelig rusk paa 6,2 fot og 28 aar med et opsyn slik man ventet sig det av en ungdom, som i to aar velger arktisk ugjestmildhet, eskimoskjeletter og isbjønn fremfor civilisasjonens tillokkelser. Han ligner selv en slagbjørn i bur der han gir sig til aa skridte veggimellem, d. v. s. 3—4 steg hver vei, mens han beredvillig og malende forteller og forklarer.

— Det der, sier han bl. a. og peker paa en haug smaa beinfigurer paa bordet, er smykker som har tilhört en dame av betydelig rang, formodentlig en storfangers hustru eller datter. Jeg fant henne med samt hennes stas i en grav paa Hudsonlandet. Hun var da adskillig redusert. Paa sitt vakreste har hun været for to hundre aar siden.

Og steinokser, spyd- og pilodder, harpuner, rørende husgeraad og andre snurrepiperier faar sin forklaring etter hvert.

— Denne finnes det neppe makin til i verden, sier Richter og lepper ned av et skap en uthulet tregjenstand som engang i tiden har gjort tjeneste som sto hos en flottenheimer av en eskimokakse.

seets samlinger.



Richter med sin beste sledehund.

— Har De nogen mening om hvor lenge det levet eskimoer paa Eirik Raudes land?

— Paa grunnlag av det jeg har funnet, mener jeg aa kunne si med sikkerhet at det ikke var i svært mange hundre aar.

Et gammel historiegjøieblikk kan De tro, da flagget gikk tilværs! Vi var alle vaart ansvar sterkt bevisst.

Og han forteller om det daglige liv deroppe. Situasjoner paa livet løs under moskus- eller bjørnejakt berettes om med samme jevne ro som en av de eventyrlig fagre soldagene Gronland er saa rikt paa. Disse to aarene er det fineste sportsliv han nogensinne har været med paa, sier han, og lyser merkbart op ved minnene.

— Siste vinter bodde jeg sammen med skiløperen Olav Kjellbotn. Vi hadde 10 hunder sammen, gikk skinnklædde fra topp til taa, to villmenn med et utseende som hin Harald kunde misunne oss da han var paa sitt skjegg- og haarfagreste. Vi levde vesentlig av det landet gav, og var aldri syke. Sygdom trives ikke paa Gronland, luften er vel nærmest bakteriefri.

Jeg kan forresten fortelle dem, at Kjellbotn akter aa legge sig i trening for 50-kilometeren igjen. Han føler sig saa sprek og oplagt etter livet paa Gronland, at han er falt for fristelsen til aa prøve sine gamle kunster igjen.

Vi rykker saa ut med vaart egentlige erend, vi forteller at vi har funnet en artikkel i «Berlingske Tidende» om «nordmennenes giftkrig mot Øst-Gronlands dyrebostand». Vi skynder oss aa oplyse om at artiklen sikkert ikke har sjeldenhets interesse — hvad uefterrettelighet angaar avviker den formentlig ikke større fra danskenes vanlige skrøner om nordmennene paa Øst-Gronland. Men hvis han som har førstehandskjennskap til de ting den behandler, vilde være brydd med aa se den igjen nem, saa var det saa sin sak.

Richter anviser oss rummets eneste stol, selv rydder han en bordsnyte for den føromtalte dames smykker og slaar sig ned der. Han viser, iisterende på hodet og sier til slutt:

— Merkverdige folk!

Det er en av «Nanok»-ekspes-

de samme utstrekning. Humannene fangstmiddel enn gift finnes neppe, da vi gifter saa sterkt at reven i 9 av 10 tilfelle stuper over selve aaten.

Hvidberg uttaler: — Opstaar en snestorm etter at dyrene er gaatt paa stryninen, er det umulig senere aa finne dem, de blir liggende til lindværet kommer. Saa etes i mange tilfelle de raatnende kadavere av andre dyr, som derved likeledes forgiftes.

Richter: — Allerede dette tyder paa, at mannen ikke har rede paa hvad han snakker om. For det første er det ikke andre dyr deroppe enn ravn og stormaase som eter aadsler, og om en del av disse skulde stryke med, var vel ingen skade skjedd? Dessuten er det blandt de norske fangstmenn saa stor konkurransen, at det ikke er en av dem som undlater aa passe paa utover vaaren og finne fangsten sin daar sneen gaar. For over er det i almindelighet lett aa finne dyrne, selv om de ligger under sneen. Sely av en rey blir

drive fangst, fordi pelsens kvalitet ikke er god om vaaren og forsommeren, satte en norsk fangstmann fra ekspedisjonen «Arktisk Næringsdrift» giftaater over en distanse paa 4 mil, fra Kap Wünn til Lindemannsfjorden. Tre dager efter kom det svær snestorm, dermed var aatene og alle deres ofre fullstendig skjult. Faa dager senere reiste nordmennene sydover til Myggbukta, og siden har de ikke vist sig i terrenget. Aatene staar saa videre og dreper og dreper uten at nogen faar nytte av kjott eller pels.

Richter: — Dette er blank løgn. Det laa i det hele tatt ikke fangstmenn fra «Arktisk Næringsdrift» siste vinter ennsi vaar paa det feltet Hvidberg omtaler. Og noget slikt som at nordmann setter ut fangstredskaper i mai, forekommer bare i en dansk fangers hjerne. Det laa bare to nordmenn paa dette feltet i vinter. En av dem, lederen av Møreekspedisjonen, en glimrende fangstmann, kjørte en snartur til sin ekspedisjons sydparti for aa konferere om vinterens fangst. Straks han kom tilbake til Kap Wünn i begynnelsen

25. SEP. 1931

# Dr. Lauge Koch i Oslo.

Forteller om hvad det pengesterke Carlsberg-Fond kan makte — Grønlands-forskningen og kunsten tilgodesees.

Engelskmennene Watkins, Courtauld og Lemon må overvinde i Angmagssalik.



Dr. Lauge Koch på Østbanestasjonen sammen med Martin Mehren og Arne Høygaard.

Presis på to-ukersdagen efter en fransk flyveisitt i Kongens København treffer man påny sammen med den danske Grønlandsforsker dr. Lauge Koch. Grønland dukker op sent og tidlig i denne tid og spørsmålet vil holde sig varmt ihvertfall i minst ett år fremover. Bare de to uker, som er gått siden siste aktuelle intervju, kommer nye ting til. Øst-Grønland er gammelt nytt land, en hel verden har sne blikk rettet mot dets solbeskinnede sommerlige kyster.

— Hvad bringer Dem til Oslo idag, spør vi dr. Lauge Koch.

— Jeg er her rent privat for å høre Martin Mehrens foredrag i Geografisk Selskap i aften.

Talen dreier sig om ekspedisjoner og fremtidige planer og vi priser danskenes som er så lykkelege å ha Carlsbergfondet som er så rikt. Hvor stort er det egentlig, faller det naturlig å spørre.

— Det er egentlig tre fond, svarer hr. Koch. Det er det videnskabelige på 34–35 millioner. Det deles årlig ut en million til videnskabelige arbeider og færder. Fondets utdelinger svinger etter som det er varm eller kald sommer — etter som folk drikker meget eller lite øl. Så har vi Ny-Carlsbergfondet som tar sig av Glyptoteket og kunsten, og endelig det store Fredriksborg slotts museum som drives for midler fra Carlsbergfondet. Når vi snakker om fonds synes jeg dere begynner å få ganske store fonds i Norge også — Nansenfondet f. eks. I Sverige jamrer man sig over ikke å ha slike pengemidler.

— I forbindelse med de rikelige danske bevilgninger til Grønlands-ekspedisjonens tre-årsplan kan det kanskje være på sin plass å høre litt om de nye planer for neste år?

— Selv kommer jeg til å dra oppover igjen. Vi kommer til å foreta visse utvidelser, nytt personale skal opover. Radioforbindelsen ved de to hovedstasjonene går uømert. Vi har direkte forbindelse Grønland—København. Hovedstasjonene har sender- og mottagerapparater både for kort- og langbølge og trådløs telefoni for kringkasting til de andre stasjoner. Neste år vil vi legge inn radio i de to store motorbåter ved hovedstasjonene av hensyn til kartleggingen.

— De siste dager har været en del optatt av Watkins, den mykksange Cour-

tauld og Lemon som har forsøkt å dra fra Angmagssalik sydover — tror De tre greier å komme frem?

— Efter det vi vet, ser det ut til at

de må overvinde i Angmagssalik. De

gjorde bruk av en påhengsmotor på

turen og det duger ikke der borte. Jeg

tror ikke det skulde by på særlige van-

skeligheter for dem å komme tilbake.

— Kan Knud Rasmussen hjelpe

disse tre?

— Nei, han er vel lenger syd, så vidt jeg vet.

— Han ventes vel hjem i høst?

— Ja, vi håber jo på det. Men det

kan jo være at han blir stoppet av ny-

isen, så han må overvinde. Men han

har Julianahåb å ty til, og stedet er jo

stort så de til og med har springvann

på torvet — de har sikkert også koner ved vannposten.

Det er noget som forundrer mig,

sier hr. Koch. Hvorfor blev ikke

Mehren og Høygaard mottatt på jern-

banestasjonen med fest og stas? Det

hele gikk i all stillhet. Når det gjøres

en så glimrende ting som de to har

gjort, bør man passe på å feire begi-

venheten, det gir livet en viss kulør,

innhold og betydning. Jeg synes det

hadde vært god grunn til å feire de

to. Kanskje det er polarrettheten som

melder seg? De store tragedier og begi-

venheter, spenningen nordfra har kan-

skje for sterkt lagt beslag på folks in-

teresse. Det er muligens noget i det,

men likevel.

Vi blir sittende og snakke om færder langs Grønland hvor så meget er å utforske enda.

— Her tror jeg flyvemaskinene vil

kunne gjøre udmerket arbeide. Men

flyveruter Amerika—Europa over Grøn-

land har jeg ikke så stor tro på. Men-

neskene vil nu engang forsøke alt, så

det lar sig ikke gjøre å avholde dem fra å

flyve over disse øde og vanskelige strek-

ninger. Men når man fra Hamburg

kan komme til Amerika på nogen fa-

døgn — hvem skulde så overgi sitt liv

til en farefull flyverute med umulige

strøk som Grønland, Baffinsbukten og

Labrador? Menneskene skal prøve alt

og en gang kommer vel også polarflyve-

ruten når flyveteknikken er nådd en

høide, som vi kanskje ikke drømmer

om idag.

Undertegnede.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

BERGENS AFTENBLAD

24. SEP. 1931

## Grønland.

Vi minder om polarforskeren Chr. Ledens foredrag og vakre billede i Museets sal iaaften.

Chr. Leden — der er sang og sagn i selve navnet, og naar man taler med denne merkelige mand, eller hører hans foredrag, smittes man av hans gode humør og hans lyse friske livssyn. Alle vil ha rikt utbytte av at høre Chr. Leden. Han kjender Grønland og eskimoene ut og ind, og han er en fængslende foredragsholder. — Det kan bli længe, før vi faar høre ham igjen.

Efter et av Ledens Grønlandsforedrag i Berlin, skrev «Berliner Børsen Courier»: «Siden Nansen fortalte om sine reiser i nat og is, har ikke et Berliner-publikum hørt noget saa vakkert og interessant fra talerstolen.»

«Neue Freie Presse» i Wien skrev etter et av Ledens foredrag i denne by: «I Uranjas store sal som ikke opviste en eneste tom plads, og hvor spidsene av Wiens aandrike selskap hadde samlet sig, talt den norske opdagelsesreisende Chr. Leden. Med et rikt billedmateriale og et formfuldendt foredrag, skildret han livet blandt eskimoene. Henrivende kinofotografiske optagelser illustrerte foredraget paa en fængslende maate. De trige tilstedeværende takket med stormende bifald, og blev ikke træt av atter og atter at fremkalde den intereste gjest.»

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: DEN 17de MAI

25. SEP. 1931

## Grønlandsisen er upp imot 3 km. tjukk.

Meiner ein tysk vitskapsmann,

Kjøbenhavn i gaar.

Grønlandskipet «Hans Egede» kom hit frå Grønland i dag. Med baaten var to av dei som hadde vore med Wegener-ekspedisjonen geologen dr. Sorge og meteorologen dr. Georgi frå Hamburg. Dei to vitskapsmennene gav eit utsyn over det arbeidet ekspedisjonen hadde gjort.

Dr. Georgi hadde funne at middeltemperaturen i januar, februar og mars var — 40 gr. Celsius; han hadde mælt temperaturen ned i 65 gr. Georgi meinte at Wegener var død av hjarteslag.

Dr. Sorge gjorde greide for klorleis dei i mai 1931 hadde funne Wegener som han trudde hadde sett livet til i november aaret fyrr. Det vitskaplege materialet som eskimoen Rasmus truleg har teke med seg for aa faa det fram til folk, kom burt med han. Dr. Sorge har funne at innlandsisen er kring 2700 m. tjukk.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: N. H. & SJØFARTSTIDENDE

25. SEP. 1931

## Går det 15–20 år før Vest-Grønland åpnes?

Lauge Koch i Oslo. — Er forbauet over nordmennene.



Dr. Lauge Koch mellem de to Grønlands-farere.

Dr. Lauge Koch kom i formiddag til Oslo for i aften å delta i Geografisk Selskaps møte, hvor de to norske studenter Høygård og Mehren holder foredrag om sin Grønlandsferd.

Lauge Koch er en populær mann i Norge — en sympatisk motstander og en personlighet som man vet kan noe mere enn å tale godt for sig og Danmarks standpunkt.

En av «N. H. og S. T.»s medarbeidere treffer doktoren like etter ankomsten på Grand Hotel sammen med aftenens foredragsholdere. Samtalen dreier sig derfor ganske naturlig om disse to unge Grønlandsforskernes bedrift — og Lauge Koch er helt forbauet over, at nordmennene ikke gjorde fest, da guttene kom hjem. Var de reist med «Godthaab» skulde alle flagg vært tiltopps og skibet vært sendt herop med dem — for det var en storbedrift de utførte. Muligens er dere her blitt litt trette av å hylde polarforskere — men æres den som æres bør. Hele verden synes forøvrig å gå litt trett av bedrifter, hvor der ikke er ulykker med i begivenhetene — i allfall nyter det lite med foredragsreiser uten

man kan berette om noe mere sensasjonelt enn videnskabelige bedrifter.

— Har De noen misjon her?

— Nei, bare et personlig ønske om å delta i møtet i aften, hvortil jeg er innbuddt som æresmedlem. Jeg har ingen bikhensikt med mit besøk.

— Om Grønlandstriden ønsker De altså intet å si?

— Jo, at man selvfølgelig skal kjempe for hver sine rettigheter og meninger, men huske på, at opbygningsarbeidet etter striden ikke må forskusles. Vi i Danmark reagerer så lett — og kraftig når Dere kommer med krav og pukker på historisk rett. Men ved isteden å be oss kunde meget endres. Vi har forøvrig Norges Grønlandsinteresse som et økonomisk barometer — i gode tider hviler saken, men i nedgangstider våkner Grønlandskravet.

— De nevner å be. — Har Norge ikke tidt nok bedt om å få åpnet Vest-Grønland?

— Det er en litt annen sak. Først må opbygningen av grønlenderne fullbyrdes.

— Med den nuværende utvikling — hvor lang tid vil det da ta før den lukkede kultivering kan være fullbyrdet?

— Derom kan jeg jo bare si min private mening — antagelig kan monopolet heves i midten av århundredet.

— Noen tidligere løsning?

— Derom kan jeg ikke uttale mig — jeg holder mig helt til de øst-grønlandske problemer.

Samtalen dreier videre inn på flyveruter over Grønland, noe hr. Lauge Koch mener er galskap uten praktiske interesser, når man har sikre Atlanterhavsskip som gjør turen på 4–5 dager.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: NATIONEN

28. SEP. 1931

## Danskene og nordmennene.

Fangstmannen Sverre Sørensen forteller „Nationen“ litt om den danske presses kilder.

Under overskriften «Danskene paafund om nordmennene paa Øst-Grønland» hadde «Nationen» lørdag et intervju med etnologen og fangstmannen Søren Richter om en artikkel som nylig har staatt i «Berlingske Tidende». Artiklen var bygget over oplysninger fra et medlem av den danske Nanokekspedisjonen, og angrep paa en ikke helt ukjent maate nordmennene paa Øst-Grønland. Richter som kjenner de forhold det her gjelder ut og inn, plukket det uefterrettelige produktet fra hinannen paa det ubarmhjertigste.

Igaar fikk vi besøk av fangstmannen Sverre Sørensen. Han kom hjem sammen med Richter i høst etter tre aars fangst paa Øst-Grønland og bor nu i Oslo.

Jeg ser, sier han, at det er Andreas Hvidberg, som denne gang har været kilden til agitasjon mot nordmennene. Jeg vet naa ikke om Hvidberg har fortalt det slik det staar i «Berlingske»; det skulde jo synes næsten utrolig at en mann som har været paa Grønland i to aar kan servere slikt vev. Men det kan kanskje for saa vidt stemme som det var almindelig kjent blandt fangstfolkene at Hvidberg ikke er overdrevet fintfølende hvad angaar paaliteligheten av det han forteller. Selv hans egne kamerater holdt ham aapenlyst for en vellykket utgave av Münchhausen.

Forresten er det aapenbart at

den danske presse ikke tar det saa noe med midlene, sier Sørensen videre. Den følger en bestemt tak tikk, den driver med sine evindegale maalestikk og resounerer med at ialfall nogen av dem vil feste sig i den utenlandske opinion. Om danskene som fangstmenn var det ikke vanskelig aa skrive knusende artikler — uten aa ty til overdrivelser eller blank usannhet som det stadig viser sig at de gjør. Og spørsmålet er om vi ikke ogsaa i adskillig større utstrekning enn vi gjør burde gi tilkjenne hvad vi vet om dem som «de rette utnytttere av enhver mulighetene paa Øst-Grønland». Det er opriktig talt en ganske nederdrektig agitasjon de driver mot nordmennene. Der opppe gir de oss paa enhver maate inntrykket av at de vil være vaare venner, og vi paa vaar side hjelper dem paa all optenkelige vis, og hjelp skal guderne vite de trenger! Men ikke før er de kommer hjem, saa figurerer de i avisene med de mest forbausende «opplysninger» om alt hvad de føle nordmennene tar sig til paa Grønland.

Det er vel og bra at vi fører en høivisk tone mot danskene i vaar presse, men vi staar oss neppe paa aa forveksle høiviskhet med undfallenhet. Danskene forstaar øiensynlig den kunst aa arbeide opinionen. Vi bør gjøre det samme, sier Sørensen tilslutt, vi har stoff nok til det.

# Heroldens Annoncebureau A/S

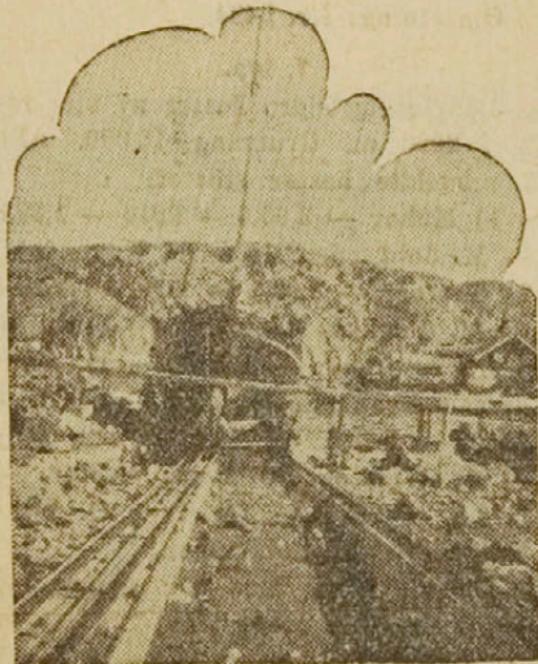
Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: NATIONEN

28. SEP. 1931

## Grønlands første „skibsverft“



Hittil har Grønlandske handel maattet sende sine kystbaater og skonnerter, hvormed den lokale trafikk paa Grønland besørges, til Kjøbenhavn, naar de skulde eftersees men denne kostbare reise er nu ikke lenger nødvendig.

I Holsteinborg er der i sommer — ved siden av handelens fiskekonservesfabrikk — opført en ny ophalingsbedding, som blev aapnet i august under tilsyn av Handelens ingeniør, hr. Galster.

Paa billedet ser man det første skib paa beddingen. Det er Grønlandske handels skonnert «Klappmydsel».

## Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: MIDDAGSAVISEN

26. SEP. 1931

# På Grønlandstur i Aulaen.

Det blev ikke spor av okkupasjonsstemning i Aulaen igår. Det var bare fred og hygge alt sammen. Hvad det kunde komme av er jo ikke så godt å vite. Mehrens rosende omtale av danskene og deres hjelphjem har kanskje gjort et visst inntrykk. At Lauge Koch viste sig å være en overlag pen og kjekk mann virket vel også dessorienterende. Man lette forgjeves etter en pukkel, en liten skjevhett i ansiktet, et ørlite tegn fra naturens hånd på at denne mann allikevel var en dansk. Men nei. Den nøkterne stemning kunde vel også skyldes den samme doktors uttalelse om hvad det vil koste et sånt lite kolonirike der nord. Dansken nevnte i den forbindelse Svalbard. Akkurat som vi skattebetalere vet hvad våre penger går til.

Men sikkert er det i et hvert fall at man la politikken på hylden og istedet belaget sig på en hyggelig sommertur over Grønland. Naturligvis var det ting man så og hørte som kunde tyde på at man her stod, eller rettere sagt, satt overfor en ekspedisjon. Ordet blev uttrykkelig nevnt og, man hørte også ordene «pemican» og «sjokolade». Der var også vanskeligheter å overvinne, det manglet ikke på det, men fortalt med dagbokens knappe ord, slik som foredragsholderen av beskjedenhet gjorde det, kan man jo ikke vente at de skal gjøre noe blivende inntrykk.

Mehren var jo den fedte taler og lysbildene gikk så pent og glatt gjennem apparatet at det man har kalt en ekspedisjon, for tilskueren måtte bli en lyttur. Selv ikke innlandsisens mange sprekker formålde å svekke dette inntrykk. På bildene blev de jo ikke til stort mer enn en strek. Og for det meste var det venligsinnede sprekker som var dekket av sne så man kunde kjøre langs-

etter dem som på en bro. Ja et ikke videnskapelig interessert menneske vilde overhodet ikke kalte det sprekker. Men som sagt der var vanskeligheter, ja det vilde utvilsomt ikke være for meget å si at de tåret sig op for å kulminere få dager før man nådde reisens mål. Og dette skyldes på ingen måte noe effektjageri fra foredragsholderens side, men Grønlands topografi som her ganske riktig tårner sig op til ville hoider som nødvendiggjør en ikke usarlig nedstigning.

Og så når man omsider frem til civilisasjonen, representert ved journalist Kielland og andre landsmenn og begivenheten feires i moskusoksekjøtt og brennevin.

Dette er dessverre ikke noe fyllestgjørende referat av det instruktive og underholdende foredrag. Det var mange ting vi gjerne vilde kommet nærmere inn på, for eks. bildene fra turen innover Umanakfjorden som var en fryd for øjet. Man blev også satt inn i hvad foredragsholderen kalte «hundekjøringens edle begreper». Grønlenderinnene var en overraskelse. Intet under at de innfødte bærere nektet å være med innover isen og vilde hjem til konene sine. Man forstår også danskenes betenkelskheter ved å slippe sjøfolk i land. Teksten til alle de bildene vi så av grønlendere begynte noiaktig på samme måte: «Her ser man grønlendere, disse naturens barn, under smil og latter ....» Og stor synd vilde det være om man skulde gjøre slutt på disse gode smilene til grønlenderen. Det er med gru man tenker på at i en nær fremtid diskutes vel gullmyntfoten i jordhyttene ved Umanakfjorden.

H

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

TIDENS TEGN

28. SEP. 1931

## Arne Høigaard forteller om Grønlandsturen.



Iaften skal dr. Arne Høigaard i Aulaen fortelle om sin og Mehrens tur over Grønlandsisen. Dette foredrag legges mere populært enn det som Mehren holdt i Det Norske Geografiske Selskap.

— Jeg kommer til å fortelle flere detaljer og opholde mig mere med de pussige oplevelser, vi hadde, sier dr. Høigaard. Dessuten viser jeg filmen, som vi tok på Grønlands vestkyst, og omkring 50 lysbilleder fra selve turen over innlandsisen.

— Hvad holder De for det viktigste utbytte av turen?

— Det at vi opdaget høideryggen på Grønlands innlandsis. Vi konstaterede at den ligger adskillig lenger vest enn man hittil hadde trodd. Man hadde tidligere gått

ut fra at der på dette punkt var en senkning. I stedet viste det sig altså å være et høidrag, hvis høieste punkt ligger 3040 meter over havet.

— Kommer De til å holde flere foredrag?

— Vi er innbudt til Studenter-samfundet i Trondheim. Og så har vi planer om en turné, således at Mehren skulde besøke byene på Østlandet og jeg på Vestlandet. Jeg er også innbudt til å holde foredrag i det geografiske selskap i Antwerpen, men jeg vet ennå ikke om jeg kan komme avsted.

**Heroldens Annoncebureau A/S**

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **AFTENPOSTEN**

26. SEP. 1931

## *Nytt Grønlands- foredrag mandag.*



Efter Martin Mehrens sukses i Aulaen igår, hvor han fortalte om den begivenhetsrike ferd over Grønlands Innlands-is, vil den annen ferddeltager, dr. Arne Høygård, fortelle om Grønland på tvers i et foredrag som holdes i Aulaen mandag aften. De to kamerater kaster alltid mynt og krone om hvem skal gjøre dette eller hint. Slik blev det Mehrens tur igår.

Under foredraget blir det vist frem en fortrinlig film som blev tatt under opstigningen på Vest-Grønland og man vil også få se en vriddel av nydelige billeder fra selve Innlands-isen.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: MIDDAGSAVISEN

28. SEP. 1931

## Sannheten om Grønlandssaken.

Jon Skeie: Grønlands-saken. Olaf Norlis forlag, Oslo 1931.

Evnen til å se sannheten i en sak er ikke noen synderlig almen gave. Men evnen til å gi en selvinnlysende klar og sann fremstilling av en sak er uhyre meget sjeldnere. Den er en kestelig gave som bare er blitt de ytterst få til del.

Jon Skeie har denne gave. Han har fremstillingens evne, han har tankens skarphet, og han forstår å tilrettelegge de konkrete fakta slik at hans sluttninger synes å bli u gjordrivelige. Han har gitt oss den utredning om Grønlandssaken som vi trengte.

Det er næsten forferdende hvor uklart hele dette spørsmål står, eller har stått, for en stor del av det såkalte publikum. Dels på grunn av at man mangler konkret kunnskap, og dels på grunn av at enkelte autoriteter med vilje synes å ville forkludre saken. Man kan undertiden få en ubehagelig følelse av at vi enda ikke er ferdig med å logre for dem som man har vært vant til å betrakte som foran oss. Vi er enda ikke helt ferdig med husmannsanden. Professor Skeies bok bør kunne hjelpe til med å løfte ut de siste rester av den.

Danmarks statsminister har det travet med å fortelle verden om det norske rettsbrudd, og meddeler at «Norge har brutt med fredens og civilisasjonens linje». Og han tilføier at aldri skal Danmark oppgi sin mange hundre år gamle historiske rett. Og hele Danmark tiljubler mannen med skjegget sitt bifall, og vennene i broderfolket jubler med. Når statsministeren i det førende og ærlige Danmark har sagt det så — —.

Det er ikke for tidlig at tingene blir stillet på sin rette plass. Det er ikke for tidlig at man påviser det ironiske i Danmarks utenrikspolitiske optreden. Det selger Norge til Sverige for et par tyske landskaper pluss 1 million riksdaler kontant, og er lykkelig over å ha «reddet» de gamle norske biland for sin egen munn. Biland som ubestridt alltid inntil 1814 har ligget under Norge. Etter den skriven gjor det krasj.

inn under Danmark og lukkes.

Selve handlingen kan vi forstå. Men begrunnelsen er slik at man fylles med vemmelse. En skulle tro at den var frekt uvitende, om den ikke var det som er verre. Men det er den nok. Når man minnes at Danmark i 1819 og 1814 hevdet at Island, Færøyene og Grønland hørte til de eldste danske land, kan det jo egentlig ikke forundre at det samme hevdes nu. Det er system i galskapen. De edle danske har såvisst aldri faret med fusk.

Det er ganske merkelig hvordan tradisjon binder. Tidligere var det unionskongen som refset, nu følger den socialdemokratiske Stauning trolig i kongens fotspor. Ellers var det vel alltid slik at kongen handlet etter danskes råd.

Man kunde misunde de danske deres freidighet. Og jeg tror at statsminister Stauning for alle tider har satt rekord i internasjonal freidighet med sin Hamar-tale. Men en slik uforknyttet fredighet som direkte må regne med ubekjentskap til de faktiske forhold, den krever et svar. Dette svar har professor Skeie nå gitt. Saklig, verdig. Det viser hulheten i den danske agitasjon, og det gir begrunnelsen for den norske opptreden. Gir den slik at han vil bli hørt der hvor det har betydning.

B. S. TRANØY.



NORGES ÆLDSTE OG STØRSTE ANNOUNCEFORRETNING

**HEROLDENS  
ANNONCEBUREAU<sup>A/S</sup>**

STORTINGSPLASS 7, OSLO



Burr Althingssprentent Benedikt Þneissan,  
Reykjavík, Ísland



NORGES ÆLDSTE OG STØRSTE ANNONCEFØRRETNING

**HEROLDENS  
ANNONCEBUREAU<sup>AS</sup>**

STORTINGSPLASS 7 · OSLO



1912  
OSLO

Herr Alþingispräsident Benedikt Þorláksson,  
Reykjavík, Ísland.

Bladets navn:

Østlandsposten

Creditor

# Grønlandssaken.



Professor Jon Skei eies før omtalte bok om Grønlandssaken foreligger nu på Olaf Norlis forlag. Det er en liten bok på 104 sider med vedføyet oversiktskart, hvor den kjente rettslærde foretar en interessant, populær gjennemgåelse av Grønlandssakens historie fra de eldste tider til nu. Forfatteren opplyser i et forord, at utredningen er fremkalt av den systematiske danske agitasjon mot Norge angående tvisten om Øst-Grønland, og det vilde være å ønske at boken fikk en stor lesekrets — ikke minst i Danmark, hvor uvidenheten om det faktiske forhold angående Grønlands-spørsmålet er stor, det har vi også den kjente danskfødte viden-skapsmann professor Sebeliens uttalelser for.

Vi gjengir som prøve et litet avsnitt som i boken er betitlet «Voldgift om Færøyene og Vest-Grønland». Emnet ligger jo litt utenfor det som nu i første rekke er aktuelt, Øst-Grønlands-spørsmålet, men mange vil sikkert ha interesse av å se hvad hr. Skei mener om dette spørsmål. Han skriver:

Den danske regjering har anklaget Norge til Haag-domstolen for rettsbrudd. Den har derved nesten påtvunget Norge å reise en klage mot Danmark, en klage som burde ha vært fremsatt straks etterat Norge etter fikk sitt eget utenriksorgan (ved oplosningen av unionen med Sverige) og i allfall under det store opgjør etter verdenskrigen.

Uaktet Danmark ikke hadde deltatt i krigen mot Central-maktene, krevet og fikk den danske stat tilbake landsdeler, som rettsgyldig var avstått til Preussen etter krigen i 1864. Danmark kunde vel for anstendighetens skyld neppe engang ha gjort nogen innvending mot selv å bøte på den urett, som ble begått i 1814, da unionskongen berøvet Norge de gamle landsdeler og overførte disse til sitt annet rike. Om den danske regjering hadde motsatt sig å utlevere Færøyene og Vest-Grønland, vilde Danmark neppe ha fått Sønderjylland tilbake. Den danske besiddelse av Færøyene og Vest-Grønland hadde riktig nok vart i 100 år, mens Preussens besiddelse av Sønderjylland bare hadde vart i 50. Men i folkenes liv er en sådan tidsforskjell ikke av nogen stor betydning. Og Preussen hadde i allfall sitt rett.

Danmarks adkomst til Færøyene og Vest-Grønland er der, når sannheten skal sies, bare en betegnelse, adkomsten er unionskongens svik mot det norske folk, hans underslag av betrodd gods og de danske statsmenns delaktighet i denne svik og dette underslag. Og denne delaktighet var ikke bare den etterfolgende, som man i strafferetten betegner heller. Der er ingen tvil om, at Fredrik VI i denne sak bare var de danske statsmenns redskap, at det var dem, som planla hans forbrytelse mot Norge. Statsminister Stauning har, som før nevnt, slynget norske utsendinger på et fredsmøte den han i ansiktet at Norge har «gjort brudd på fredens og civilisasjonens linje.» Dersom svik er civilisasjon, har danske statsmenn vært meget civilisert overfor det folk, som de pleier kalle «norske brødre». Imperialistiske statsmenn er ikke alltid nøieregnende. Men jeg tror ikke man i verdenshistorien vil finne noget som kan settes i klasse med Danmarks adferd mot sin gamle unionsfelle.

Dersom man går ut fra, at Norge ved Stortingets beslutning av 29. mai 1821 eller ved Carl Johans konvensjon med Danmark av 1. september 1819 avstod Island, Færøyene og Vest-Grønland til Danmark, ligger det utenfor Haagdomstolens kompetanse å påkjenne et restitusjonskrav fra Norge, selv om det er åpenbart (at Danmark ikke hadde nogen rett til disse land og), at avståelsen bare blev opnådd ved krigstrusler fra stormaktene. For at der ikke skal bli nogen kompetensetvil, foreslår jeg, at Danmarks fredsele socialdemokrater til den norske regjering: Nu går vi «hånd i hånd» til en særskilt voldgiftsdomstol og forelegger den det spørsmål, om unionskongen hadde rett til å ta Færøyene og Vest-Grønland fra Norge og overføre dem til Danmark. Svarer domstolene nei på dette spørsmål, skal færingene bestemme, om de vil danne en egen liten stat eller vedbli å stå under Danmark eller slutte sig til Island eller Norge. Vest-Grønland skal tilhøre Norge, men straks åpnes for internasjonal samferdseln. Den voldgiftsrett, som skal avgjøre dette spørsmål bør bestå av 5 medlemmer, oppnevnt f. eks. av Hollands dronning og det Schweiziske Edsforbunds president. Tvisten om Øst-Grønland er en sak for sig, som avgjøres av den rett, den nu er innbragt for.

Man bør ikke tenke sig, at en socialdemokratisk dansk regjering vil avslå å la en upartisk voldgiftsdomstol prøve Danmarks adkomst til Færøyene og Vest-Grønland. Men om det skulle hende, vilde også det ha sin interesse. Og det ikke bare for

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Brimois poster  
Aftenposten

## Utenlandsk rettslærd om Grønlands-saken.

Norge har ikke i 1924 gitt avkall på retten til okkupasjon.

Danmarks suverenitet over deler av vestkysten gir ingen rett til suverenitet over hele landet.

Rettssaken av stor almindelig interesse.

Den fremrakende folkerettslære professor Robert Redslob ved Strasbourg universitet har i Journal des Nations i Geneve skrevet et utmerket innlegg om Grønlandssaken, hvis forskjellige sider han viser sig å være vel inne i.

Professoren fremholder at Norge ved traktaten av 1924 ikke har gitt avkall på retten til å foreta okkupasjon.

Et slikt avkall vilde ikke — mener han — da ha hatt noen betydning for Danmark som mener å ha suvereniteten og det vilde være et brudd på hvad som er traktatens forutsetning å pålegge Norge en slik forpliktelse. Man må derfor nødvendigvis slutte at traktaten av 1924 som sådan ikke hindrer en senere okkupasjon fra norsk side av Grønlands østkyst bortsett fra Agmannsalikdistriktet.

Forfatteren utvikler deretter gjennem et lengre juridisk resonnement at Danmarks besiddelse av noen deler av vestkysten og en enkelt del av østkysten ikke kan berettige det til å kreve suverenitetsrett over hele det veldige Grønland. Videre frem-

holder han at besiddelsen av visse deler av Grønland heller ikke kan gi Danmark noen fortrinsrett overfor Norge til å okkupere senere andre deler av Grønland i det øieblikk det ikke er noen overenskomst mellom de to land herom. Danmark har selv hatt følelsen av at dets suverenitet over Grønland utenfor de gamle besiddelser ikke var juridisk sikret og har derfor gjort skritt hos andre makter for å vinne sig adgang til å utvide suvereniteten. Disse forhandlinger førte dog ikke til noe resultat overfor Norge, idet utenrik. minister Ihlens uttalelser i 1919 ikke binder Norge i rettslig henseende.

Med hensyn til okkupasjonsspørsmålet i sin almindelighet må det ledende prinsipp være likestilling mellom alle stater. — Rettssaken i Haag vil derfor gi anledning til en almindelig drøftelse av det internasjonale okkupasjonsspørsmål i sin almindelighet, som ennu er langt fra å være løst i folkeretten og saken fremlýr derfor stor almindelig interesse.

«Journal des Nations» som er et nytt blad og nu leses av alle som deltar i delegeretforsamlingen og av dem som interesserer seg for dens arbeide, oppaser at det har bedt den berømte profes- sor om å skrive denne artikkelen.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884  
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Oslandingen  
Elverum

være å komme med denslags i sin tale».

Her er som man vil føle og forstå tonen noe mer avkjølet og ikke så Stauning-ophetet som i visse andre arbeiderblade. Kanskje «Østerdal Arbeiderblad» nu tar riset frem og truer også sin egen kjetterske partifelle, hr. Vraa?

Der har i arbeiderpressen fremkommet ting, som synes å tyde på, at man går ut fra at Danmark på en rettmessig og fair måte har tildegnet sig Grønland. I den anledning er det av stor interesse å lese nedenstående uttalelse av professor dr. jur. Jon Skeie i hans nye bok om Grønlands-spørsmålet:

«På Danmarks adkomst til Færøyene og Vest-Grønland er der, når sannheten skal sies, bare én betegnelse, adkomsten er unionskongens svik mot det norske folk, hans underslag av betrodd gods og de danske statsmenns delaktighet i denne svik og dette underslag. Og denne delaktighet var ikke bare den etterfølgende, som man i strafferetten betegner heleri. Der er ingen tvil om, at Frederik VI i denne sak bare var de danske statsmenns redskap; at det var dem, som planla hans forbrydelse mot Norge».

Det må innrømmes at dette er meget sterke ord og uttrykk, men de er skrevet av en av vårt lands allerfremste rettslærde, og de er videre skrevet under fullt videnskapelig ansvar og er altså ikke citat fra en innsendt artikkel i et lite lokalblad.

## Efterdønninger.

—o—

Både i den norske og den danske presse går der sterke efterdønninger etter d'herrer Staunings og Kolstads tall på Domkirkeodden angående Grønlands-spørsmålet. Og stort sett går dommen over de to statsministre etter nasjonale grenselinjer. En undtagelse fra denne regel er en del av den norske arbeiderpresse, som legger for dagen en utilhyllet sympati for hr Stauning og det syn han hevdet i Grønlands-spørsmålet.

Dette kommer frem for eksempel i overskriftene i «Hamar Arbeiderblad»: «Beskjemmende for de nordiske folk, at ikke Norge som Danmark i stilhet vilde seke voldgiftens vei i Grønlands-spørsmålet. Kan det norske folk undvære samarbeide, kan det danske folk også». Disse overskrifter over tre spalter angir tendifferens og sympati, selv om de bare er citat av hr. Staunings uttalelser.

«Østerdal Arbeiderblad» ror sig adskillig lengre ut på enn sin mer forsiktige kollega på Hamar, — det er ingen tvil om, hvor bladet har sitt hjerte og sine sympatier.

For rett å gi sine følelser luft gir dette røde organet til å citere et av de mest hårdkokte konsernative danske bla-

de:

«Vi tør muligens håpe at m-

— det er ingen tvil om, hvor bladet har sitt hjerte og sine sympatier.

For rett å gi sine følelser luft gir dette røde organet sig til å citere et av de mest hårdkokte konservative danske blade :

«Vi tør muligens håpe at møtet i Hamar i hvert fall vil få det resultat at man fra den norske presses side nu pålegger sig den tilbakeholdenhets som for det første er naturlig mæns retten sitter, og som for det annet er nødvendig hvis det nordiske samarbeid som møtet skal være et uttrykk for, ikke hurtig skal op løses i en fiksjon».

Og for riktig å gi det danske høireblads ord vekt hever «Østerdal Arbeiderblad» truende fingeren i været : «Denne formåning bør særlig bondepartiet legge sig på hjertet».

Nu tror vi nok det at Norge greier sig minst like så godt uten samarbeide med Danmark som omvendt. Gransker man vel den felles historie gjennem mange og lange århundreder, blir det vel ikke så særlig meget Norge har å takke Danmark for.

Imidlertid er det ikke alle innen arbeiderpartiet, som er like vilt begeistret for hr. Stauning som «Østerdal Arbeiderblad». Vi henviser således til følgende uttalelse av «Fremtiden» som redigeres av stortingsmann Torgeir Vraa.:

«Det pinte oss derfor, at han på statsministermøtet på Hamar fikk et tilbakefall til å bedrive småligheter.

Og hans ord angående Grønlandssaken var vidnesbyrd herom

Dette at han har funnet en uttaelse fra et lite blad i Sogn og Fjordane, hvilket har brukt uvettige ord om Danmark, skulle ikke statsministeren ta alvorlig.

Vi som driver med aviser kjen te ikke notisen før den blev lest op av Stauning på Hamarmøtet.

Men at han hefter sig med slikt, lar det få utseendet av at notisen gav uttrykk for norsk stemning mot Danmark, passer ikke en statsminister.

Stauning burde derfor ha latt

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Kongsberg Dagblad

## Hev du lese

Victor Mogens hefte um «Norge—Danmark—Grønland»? Hev du ikkje det, so vil du verkeleg gjera deg sjølv og andre ei gleda og ei tenest ved å få tak i det og syta fyre at so mange som råd er fær lesa det. Aller best vilde det vera um du kunde få mange danske venner til å lesa det, um du hev nokon slike som er å få til det.

Ja; for dei aller fleste danskar hev slett ingen fullrett kjerinskap til dei sogevorne fyresetnader for Grønlands-striden. Skulen og bla di deira gjev dei vist aldri heil greida på kven det var som upp-daga, bygde og kristne og i mange hundrad år styrde Grønland, eller korleis det var lygn og svik-ferd som rana det ifrå oss i 1814. Heller ikkje veit de um dei røynde lege høve i landet no. Ein av våre beste danske Norigs-venner trur fullt og fast at handelsmonopolet og avstengingi av Grønland eine g åleine es til for å verna eskimoane frå å fengjast og øydelegg-jast av stygge sjukdomar (vene-riske) og av rusdrykk. Og det same meiner visst dei fleste. For det fær dei innprenta av dei leidande og styrande. Og grønlanda-rane sjølve bør ha fyriste-retten til landet.

Difor er det so urettig at når sume blad og einskildmenne-ske vil skulda det danske fo-ket for å villja gjera Norig urett, vedvarande urett. Eg trur nok eg torer seia at eg kjenner store bol-kar av det danske folket i notida betre enn mange som skriv hatefullt og hissande um den danske nasjonen, um den ætta som no lever, og eg vil segja det so sterkt eg kann, at det er snilde, greide folk, som er so beinsame og gjest-venlege imot oss nordmenn, at ein må æra og takka dei. Me bør også minnast at ein av dei største historielærarar i Danmark, magister Christiansen på Askov høgskule, gong på gong hev talt og skrive so godt um vår rett og våre krav på Grønland, at han hev sett seg ut for mykje mis-kjenning og vondt frå den kanten der dei er hildra i eit heilt anna syn.

Nett difor vilde det vera mykje verdt um slike utgreidingar som denne av bladstyrar Mogens kunde verta ålmenlesnad både i Danmark og Norig. Hugs berre på at stormengdi av det danske folket kann ikkje gjerast ansvar-leg for mistaki og uretten!

Det er vel mogeleg at profes-sor dr. Jon Skeies skrift um Grøn landssaka er endå betre. Men det hev eg ikkje fenge tak i enno.

Men eit vågsamt spørsmål til slutt: Skal ikkje Norig no i Haag (Håk) gjera krav på heile Aust Grønland? Det synest eg vilde ikkje vera for mykje.

O. La —.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Audeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

---

Bladets navn: N. H. & SJØFARTSTIDENDE

22. SEP. 1931

## Dansk-islandske nevnd

behandlet ikke Grønlands-  
saken.

\* Kjøbenhavn, 22. september.

Imorgen avslutter det dansk-islandske nevnd som i de siste dager har holdt møte i Kjøbenhavn, sine forhandlinger. Det har ikke vært særlig meget stoff å behandle og det har ifølge «Berlingske Tidende» ikke vært divergenser mellom de to lands representanter. Grønlands-spørsmålet har ikke vært bragt på bane.

# Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sunnmørsposten  
Ålesund.

## En leder i norsk fangstdrift på Øst-Grønland.

**Jonas Karlsbak hjemme etter 3 overvintringer.**

Øst-Grønland vil i fremtiden ha stor betydning for vårt land.

**Hr. Karlsbak uttaler sig til „Sunnmørsposten“.**

Lederen av Møre Grønlands-ekspedisjon, hr. Jonas Karlsbak, er nylig hjemkommen til Mauseidvåg fra Øst-Grønland. Han kom til Ålesund for noen dager siden, men da han etter hjemkomsten har vært sterkt optatt med forretninger, er det lite han har kunnet stanse hjemme, hvorfor vår korrespondent først forleden dag traff ham og kunde få en samtale med ham.

Jonas Karlsbak er en mann i sine beste år, født i Mauseidvåg i 1895. Han er evnerik, intelligent og snarrådig, og da han dertil er energisk, modig og utholderende, må han sikkert være meget godt skikket som leder. Han har nu overvintret i 3 år, på Øst-Grønland, og har omrent den hele tid vært ekspedisjonens leder.

### Når man er syk i Eirik Raudes land.

Hans tanke var å bli over også næste vinter, men da han i mai månd ble utsatt for et tilfelle av blindtarmbetendelse, og deretter en meget ondartet blodforgiftning, måtte han oppgi det. — Forholdene er jo ikke så greide borte. Ingen doktor i hele Eirik Raudes land. Og selv om der nu hadde vært en doktor i Mygbukta, så er fangstfeltet så vidstrakt at det vilde være uråd på vinters tid å nå dit med hundeskiss med en syk mann fra de ytre grenser av landet i 40—50 graders kulde. Ja, selv om sommeren, så tok det 3—4 døgn med motorbåt å nå frem til Mygbukta, forteller hr. Karlsbak.

Likeledes burde Mygbukta få radio-teléfon med så sterk avsender at nyheter og ting av særlig interesse for fangstfolk kunde kringkastes over hele Eirik Raudes land.

### Ny leder.

Ved Karlsbaks hjemreise blev ledelsen for ekspedisjonen overdratt til hr. Peder Julaabak, hvis familie også bor i Mauseidvåg. Foruten ham overvintrer også Knut Røbekk og Hermann Andresen fra Borgud og Oddmund Ambakk fra Irsta. Hermann Andresen er idelt politimyndighet over ekspedisjonens nordparti.

Hr. Karlsbak er ørbevist om at Øst-Grønland også i fremtiden vil ha stor betydning for vårt land, både som fangstfelt og som basis for ishavs- og muligens også en fiskerflåte. Han har ikke inntrykk av at dyrebestanden minker der borte.

Hvad angår «historien» i et arnet blad forleden om «Vevemesteren fra Langevåg som ble politiopsynsmann på Grønland», så opplyser Karlsbak at Hermann Andresen er fangstmann i «Møre Grønlandsekspedisjon», men han har ikke lånt ekspedisjonen noen penger, og han har aldri vært vevemester i Langevåg. — Heller ikke har han noen ting med ekspedisjonen «Arktisk Næringsdrift» å gjøre.

ytre grenser av landet i 40—50 graders kulde. Ja, selv om sommeren, så tok det 3—4 døgn med motorbåt å nå frem til Mygbukta, forteller hr. Kårnbak.

### **Et modig folk.**

Våre fangtsfolk som kjemper for sig og sine der borte under slike forhold er i sanihet modige folk, og deres død fortjener å bli nevnt. Det er som Karlsbak sier: Det går an å være der når alt er vel, men å ligge syk der borte i en enslig fangsthytte, helt alene i ukevis kanskje, det er ikke morsomt.

### **Fangstliv.**

Hver fangstmann har nemlig sitt fangstfelt å passe. De to menn som fangster sammen, går ut fra hovedstasjonen i hver sin retning og er ofte borte fra hver andre i 2—3 uker. Når så den ene av dem kommer tilbake til hovedstasjonen, kan det godt være han ikke råker kameratender, men istedet bare finner en rapport om at han har vært der og er igjen dratt ut på ny jaktur. Det har også hendt, sier hr. Karlsbak, at man på ny er kommet tilbake og kun har funnet sin egen rapport urørt. Men da begynner det nok å bli alvorlig.

### **En ekspedisjon med 33 hus.**

Møre Grønlandsekspedisjon råder i alt over 33 hus, og av disse er 6 hovedstasjoner.

En stor mangel er det at ekspedisjoner ikke har radiostasjon. I alle tilfelle burde samtlige hovedstasjoner ha mottaker, men det er vanskelig for fangstfolkene å greie kostnaden, særlig nu siden skinnene er blitt så billige. Her burde nok staten hjelpe. —

ringsdrift» å gjøre.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884  
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

26. SEP. 1931

Enerett for Norge "Aftenposten".

Eftertrykk forbudt.

# Over Grønlands innlands-is

Endelig fremme ved østkysten.

For "Aftenposten" av Arne Høygaard og Martin Mehren,



Hundekjøring over vanskelig is.

Uthvilte og i ypperlig legemlig kondisjon var vi da vi så østkystens forrevne fjell-landskap dukke frem over kimensen. Et sterkt fokk hindret oss i å fortsette lengere, idet truende sprekkepartier begynte å omgi oss overalt.

Hundene, som vi hittil hadde spart og aldri benyttet mer enn 8 timer pr. døgn, var velnæret og vilige. Mat hadde vi igjen for flere uker.

Teltet ble slått opp ved en lang flat nunatak som lå halvveis begravet av innlandsisens masser. Da fokket gav sig og solen tittet frem, ble vi vidne til et natursceneri så storslagent, vilt og pittoresk, at vi aldri hadde sett maken. Som en kjempemessig dønnning hvelvet innlandsisen sig bratt nedover mot øst

dens skavlete overflate blev mer mer bølget for så å brytes over de første nunatakker. Isen var sprukket i alle mulige retninger og skruet op der hvor helningen blev sterk i hushøie blokker.

Forbausende var det at vi allerede her — ca. 200 km. fra sjøen — 100 km. før vi hadde ventet det, møtte fast fjell — vi følte os som opdagere av rang, og med samme stolte fornemmelser som sannsynligvis Columbus i sin tid hadde, gikk vi igang med bestigningen av en kjempemessig, opsprukken skrungard for herfra å skaffe oss et utsyn.

Vi så herfra så langt øyet rakk  
(Forts. 4. side.)

østover fjellkjede på fjellkjede hvis høieste toppt antokes å være 2500 — 3000 m. o. h. Mellem fjellkjedene fløt rolige breer uten synbar helling utover mot øst.

Alt glitret i sol og arktisk villhet. Tause satt vi på en stor isblokk og nød det storslagne syn, mottagelige som vi var for alle nye inntrykk etter vår ukelange marsj over det ensformige platå.

Men så plutselig begynte vinden og fokket påny. Landskapet slettedes hurtig ut for vårt blik, — i hast kom vi oss over sprekkpartiene og nådde teltet like før vår arvefiende — fokksneen — satte



østover fjellkjede på fjellkjede hvis  
høieste topper antokes å være 2500  
—3000 m. o. h. Mellom fjellkjedene  
fløt rolige breer uten synbar hel-  
ning utover mot øst.

Alt glitret i sol og arktisk villhet.  
Tause satt vi på en stor isblokk og  
nød det storslagne syn, mottagelige  
som vi var for alle nye inntrykk  
etter vår ukelange marsj over det  
ensformige platå.

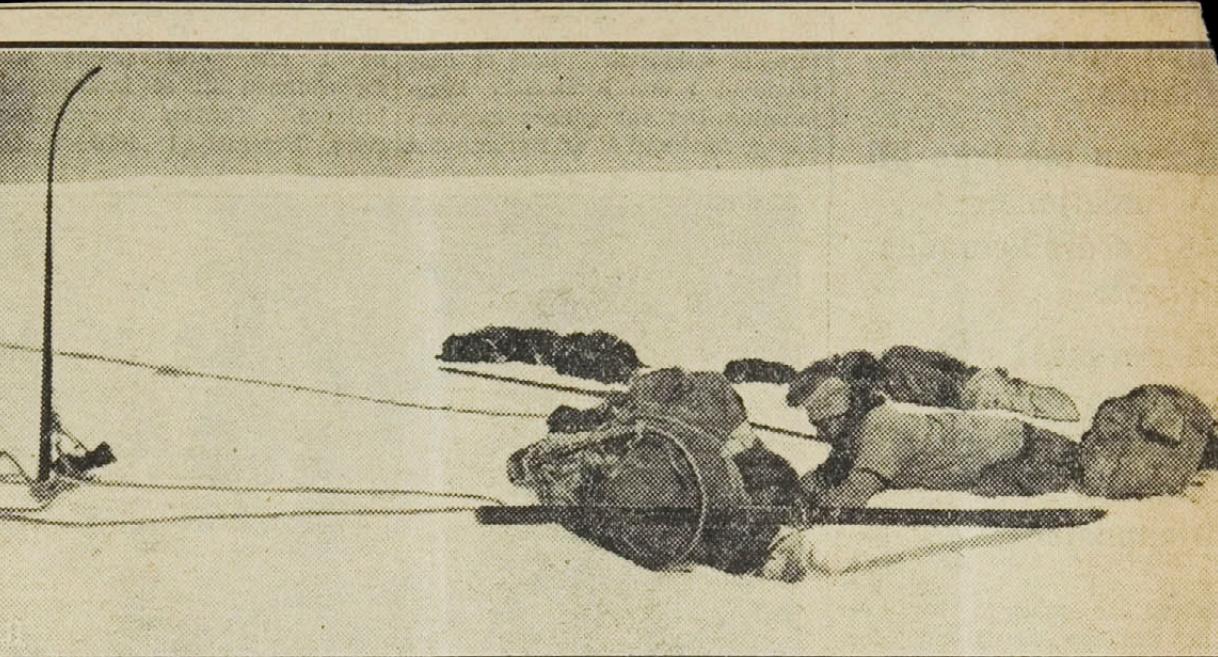
Men så plutselig begynte vin-  
den og fokket påny. Landskapet  
slettes hurtig ut for vårt blik, —  
i hast kom vi oss over sprekkan-  
tiene og nådde teltet like før vår  
arvefiende — fokksneen — satte  
fremtrengen uten båt. Hvis vi gikk

inn for alvor. Snart gikk den tett  
som en røk utenfor teltdøren.

### Vi løper ingen unødig risiko.

Ved uttørningen næste morgen  
til sedvanlig tid kl. 3 var det frem-  
deles kuling med fokk. Vi våget un-  
der ingen omstendigheter å sokke inn  
i fjell-landskapet mot øst — selv  
om det var klarvær. Ingen kjenner  
breenes forløp her, og høist sann-  
synlig fører de ned mot de sydlige  
grener av Frans Josefs fjord hvor de  
bratte strandfjell forhindrer enhver

arvefiende — fokksneen — satte  
fremtrengen uten båt. Hvis vi gikk



### Sleden i bresprekken.

nea i feil fjord vilde slaget være  
tapt.

Vi startet derfor i lite siktbart  
vær med kurs NV. for å komme oss  
op på platået igjen og bort fra den  
farlige brytingssone. Dessuten  
vilde vi komme minst 60 km. lengre  
nord før vi i det hele tatt vilde  
tenke på å skjære inn i landet.

Sprekkene her i randsonen var  
av ganske annen art enn vi tidligere  
var vant til, idet de til sine tider  
var helt usynlige og dekket av et  
ganske tynt lag fokksne. Mer enn  
en gang hendte det at vi plutselig  
sank i til op under armene.

### De lumske bre- sprekken.

At det hele forløp uten nevne-

verdige uhell skyldtes kun den er-  
faring vi hadde tilegnet oss og den  
kjøreteknikk vi har benyttet. En  
mann løp foran på ski, 2 timer hver.  
Han var sikker, idet de spesielle  
lange ski fordele legemstyngden på  
så stor flate. Verre var det for ham  
som kjøre sleden. Han måtte for å  
få god styring dels løpe bak, dels  
ved siden av. Undertiden brakk han  
plutselig gjennem til under armene,  
men reddet sig ved å holde i løkkene  
på det ca. 30 m. lange taug som  
slepte etter sleden og som han  
benyttet til styringen, særlig når sle-  
den i hast skulde svinges slik at den  
ikke gikk sidelengs i sprekker.

A falle i sprekker til opunder  
armene er en ganske kurant affære  
under brevandring. Derimot hører  
det til de aller største sjeldenheter  
at en øvet brevandrer kommer til

skade, enn si forsvinner i en sprekk.

De store sprekker på 10—15 mtr.  
bredde er her i randsonen ufarlige  
idet den snebro som fokksneen i  
tidens løp har dannet er fast og  
sterk, særlig når dens konveksitet  
vender oppover. Mindre pålitelig  
var de brede sprekker med «hen-  
gende» snebro. De små sprekker  
var farligere, særlig de på 1—2 m.  
bredde. Særlig farlige blev sprek-  
kene når vi kom på de kilometer-  
lange strekninger av glattfelet, lett  
nubbet is som fantes overalt østen-  
for de store brytninger i isen. Her  
rutsjet sleden for et godt ord side-  
langs uti. Og vanskeligheten ved  
kjøringen blev i disse soner adskil-  
lig forverret på grunn av den sterke  
wind som på den glatte is kunde  
feie både hunder og sleder langt  
bortover. Hertil kom ennvidere at  
hundene på slikt føre følte sig riktig  
i sitt element idet de fra Umanak  
var vant til fjordis med lite sne. De  
satte til sine tider op et tempo på  
de farligste steder — der hvor  
blankisen skrånet sterkt nedover —  
at styring så å si var umulig. En-  
kelte steder var skråningen så sterk  
at vi kjørte spannet baklengs utfor  
— det gikk bra så lenge hundene  
trakk oppover, men når de så plu-  
tselig ombestemte seg, snudde helt  
om og la ived nedover, tapte man  
ethvert herredømme over spannet.

Til sine tider kjørte vi lange  
strekninger på sprekkenes snebroer  
idet vi her undgikk den stadige  
slingring bortover. Mannen foran  
gikk da på ski i sprekken mens  
han som kjørte gikk på isbrodder  
ved siden av sprekken og holdt i et  
langt taug festet til sleden.

En gang brakk en snebro over en dyp sprekk. Sleden blev som ved et under hengende igjen og blev losset og tatt op på fast is igjen. Uhellet kostet oss ca. 3 timers arbeide og en kjeksoks på 5 kg. som forsvant i sprekkene.

Så snart vi nærmet os nunatakker, antok sprekkene farligere karakter. Vi holdt oss derfor vestenfor disse og var kun på land på enkelte av dem. Av disse var den som vi kalte for Knud Ringnes' nunatak vanskeligst tilgjengelig. På grunn

av at den ligger som en ø langt inn mot vest og således har geologisk interesse, besøkte vi den dog og hentet her under temmelig farefulle omstendigheter en del stenprøver til professor Holtedahl.

Næste dag besøkte vi Anders Jahres nunatak og «rutsjet» derpå nedover en stor bre som skar sig ned under slakk helning og forsvant mellom høye fjellkjeder.

Blandt de navn som vi satte på de nyopdagede fjell og breer nevner vi Adolf Hoels bre (65 km. lang), Jacob Kjødes fjell, Westfalen, Larsens topp, Hundebreen, Harald Griegs fjell og Snehetta.

### Spenningen

ved å ta seg frem gjennem disse ukjente, ville strøk hvor — som en lyrisk foredragsholder fra arktis

en gang sa «det menneskelige øie aldri har satt sine ben før» var stor, idet vi ofte blev stoppet av svære naturhindringer. Etter at sprekkpartiene var over, kom vi etter hastig kjøring med mange veltninger av sleden ned til avsmeltningsgrensen i en høide av ca. 1500 m. o. h. og da først begynte elendigheten.

For å undgå enhver overflodig dramatisering og for at leseren skal få den av hukommelsesfalskning upåvirkede fremstilling, får dagboken ordet:

10/8. Start sedvanlig tid, men stopp kl. 9 allerede idet «Gulosten sen» og «Hans Teodor» forsvant i en sprekk, derpå over endel brelever, tilslutt opsmeltet bre hvor vi slår leir. Bikkjene blør endel på potene på grunn av «nålet» is, dog enda ikke farlig. Veltet med sleden i vann og ødela fotografiapparatene.

11/8. Start sedvanlig tid. Blødende poter, kolli for kolli må lempes over store elver. Stadig vassing til livet.

12/8. Prøvet å kjøre videre på breen, men på grunn av elver var avansementet så lite at vi bestemte oss for å «lempe». Teltet blev satt igjen, alle klær undtagen dem vi gikk i, en pose, knekkebrød, flesk o. l. .... Med 100 kg. på sleden og 8 bikkjer kjørte vi videre med stort besvæ..... To hunder mistet vi idag, idet «Timian» og «Felix» var så sårbelte at de ikke kunde gå. Vi ligger nu på breen i en pose med ryggen mot hverandre og skriver. Rundt oss ligger bikkjene meget trette. Vi gjør nu neppe 10 km. pr. dag. Det er kun et tidsspørsmål om sleden må forlates.



Mehren (til venstre) og Høygaard på «Polarbjørns» dekk.

13/8. Start. Blødende poter, føre over på bunnen av en brelv. Hunre elver. Opgir sleden. Ufremkomelig på ski. Klokken er nu 6. Vi legger i es en veldig person. Menseskepemmikan og tinnfolium pr. dag. Det er kun et tidsspørsmål om sleden må forlates.

men har kastet all hundemat og liten chance til å råke på vilt.

14/8. Ruklet is nogen km. Stedsbestemmelser viser at vi har 75 km. igjen til sjøen. Vi må gå til ytterligere reduksjon av våre pakninger. Meningen med å forsere det hele er å nå Hoels ekspedisjon den 20/8. 6 dage til disposisjon.

15/8. Tok «Raggen», «Bidevinden», «Basen», «Isbrodder» 6 dagers proviant, land efter 5 timer. Svært stygg bre. Drepte de 5 andre hunder som var slitne og sårbelte. Det var synd på hundene som til takk for hjelpen over innlandsisen fikk en kule i planeten etter det usigelige.

slit de måtte ha hatt på blødende poter gjennem randpartiet. Land, vadning av flere store elver. Møtte en moskusokse og flere harer. Kaster all vår pemmikan idet vi mener å kunne tilføre oss det nødvendige kjøtt og fett ved jakt. Sover nogen timer, starter kl. 7. Møter 10 moskusdyr, ca. 30 harer og 1 rypekull. Efter 3 timers marsj tilbake til utgangsstedet på grunn av elv som ikke kunde vades. Besværlig klatring med hundene. Vi har kastet primus og petroleum, gryte og spisesaker. Skjærer av halvparten av vår felles sovepose for å lette pakningen.

16/8. Ligger på isen relativt varmt i våre anorakker og vår avkortede pose. Vansklig å komme frem.

### Vi ser sjøen.

17/8. Breen umulig å komme frem. Prøver en islev. Denne forsvant i en tunnel. Frem og tilbake salmeget vann. Vi har mistet hundene langt. Flittig kl. 12 ser vi

sjøen og orienterer oss. Vi er på Waltershausens bre ca. 20 km. fra

og journalist Kielland fra «Dagbladet» som fisket laks i elven like ved det norske og danske hus. Stor stas med flagghilsen og taler ved moskussteken.

Det bitreste øieblikk var da vi måtte skyte hundene.

Dagbokens korte referat skrevet under åpen himmel, ofte med valne fingrer, gir bedre enn den mest utspelede fremstilling et inntrykk av nedstigningen. Man skulle tro at situasjonen til sine tider så mørk og håblos ut, men alt var på forhånd beregnet, idet vi på en prikk var blitt enige om hvilke effekter som etterhvert skulle kastes, og idet vi alltid hadde der mest nødaktige stedsbestemmelser og visste nødaktig hvor langt vi hadde igjen til hus.



## ROTBART

„BYENS BESTE BARBER“

er hjemme hos Dem når De har

Rotbart Luxuosa 50 øre  
vidunderbladet.

Tynnere — skarpere —  
varigere enn noget  
annet blad.

MEN . . . . .  
høylen må være god.

Rotbart høyel kr. 1,25  
(torsølvet i karton-eskje).

Fremstillet — og hvert blad ga-  
ranteret — av EUROPAS  
sterste spesialfabrikk.

Ageret: MS PCP

12

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp  
Telefoner: 12710, 14040 og 10884  
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: AFTENPOSTEN

25. SEP. 1931

I Erik Raude's kielvann. VII.

# Rifleskudd i dyrehaven —. Og litt om fangsthytten på Kap Mary.



Frans Josefs fjord. I ovalen: Harer på 20 meters hold —.

Kapp Mary, august.

Vi går nordover igjen. Skuten har satt kurs for Claveringsøya, hvor landmålerpartiene skal støte til oss. De har ligget i telt inne på stran-

den de siste 8 netter, og dagene har de brukt til å trave omkring på alle nuter med sine kikkerter, stenger og teodoliter. Det legges ny arbeidsplan for kommende uker, geo-

Av "Aftenposten"s utsendte medarbeider Halvdan Hydle.

logen skal også i land, kartmenneskene skal forlegge standplass, antropologen har fått snusen i nogen nye eskimograver på vestsiden av øen og tøffer avsted i motorbåt — sjøens menn begynner å klirre med sitt på akterdekket, zoologen med sin trål og sin bunnskrape og sin utallighet av glass som han putter krypet på, oseanografen med sine svingettermometre, sine vannhenter og sin planktonduk.

Vi «andre» blir likesom med ett så avgjort overflødige, vi skritter den tilmalte dekksplass mellom videnskapens menn, som skrangler

med sine remedier på alle leier. Og det er med avgjort sympati vi ser noget så menneskelig som stuertens hvite skikkelse dukke op i alt det videnskapelige virvar på dekk.

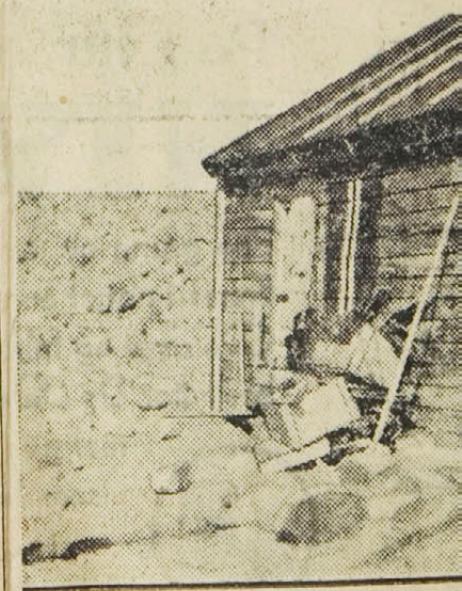
— Hyad det gjaldt? — Jau, me treng noko ferskmat! —

Mange velsignelser dalte stillferdig nedover stuerten, i tillegg til dem han daglig soper inn — trangen betød jakt, virksomhet og avveksling. For om skuta er tom for ferskmat, så er det evig nok i land. Her tråkker moskusflokken etter de snaue beiter, der smetter harer over stengrunnen, der trykker rypekullene i de ørsmå vierkjer. En jaktekspedisjon av afrikanske dimensjoner, med rifler, hagler, revolvere og fotografiapparater er det et øieblikks sak å arrangere.

Vi velger den fangstbåten som lekker minst, og zoologen slår følge med sine laksegarn. Vi hører nemlig en liten elv skravle i juvet som fører opp fra stranden, han vil sett garnene i osen og se om den berømte grønlandsaksen, som forresten ikke er nogen laks, men en art av røye, skulde stikke snuten innom dette ensomme bekdedrag.

Vi lander i osen, i en lun og lys liten bukt, hvor den fine sandbunnen går favnevidt utover i krystall-

vannet. Natten seiler i dagens drakt over de brunrøde tindene som gjører synskjætsen inn. Men bakkene opover mot fjellet skinner grønnlig i midnattssolens dempede lys, det skulle være de rette beitemarker og den største sannsynlighet for dyr. Og mens garnene settes av sine folk, legger jaktselskapet innover land, avtalen er at vi skal møtes ute på morgensiden igjen



øen og tøffer avsted i motorbåt — sjøens menn begynner å klike med sitt på akterdekket, zoologen med sin trål og sin bunnskrape og sin utallighet av glass som han putter krypet på, oceanografen med sine svingettermometre, sine vannhenter og sin planktonduk.

Vi «andre» blir likesom med ett så avgjort overflødige, vi skritter den tilmalte dekspllass mellom videnskapens menn, som skrangler

med sine remedier på alle leier. Og det er med avgjort sympati vi ser noget så menneskelig som stuertens hvite skikkelse dukke op i alt det videnskapelige virvar på dekk.

— Hyad det gjaldt? — Jau, me treng noko ferskmat!

Mange velsignelser dalte stillferdig nedover stuerten, i tillegg til dem han daglig soper inn — trangen betød jakt, virksamhet og avveksling. For om skuta er tom for ferskmat, så er det evig nok i land. Her trækker moskusflokkene etter de snaue beiter, der smetter harer over stengrunnen, der trykker rypekullene i de ørsmå vierkjer. En jaktekspedisjon av ørkanske dimensjoner, med rifler, hagler, revolvere og fotografiapparater er det et gieblikks sak å arrangere.

Vi velger den fangstbåten som lekker minst, og zoologen slår følge med sine laksegarn. Vi hører nemlig en liten elv skravle i juvet som fører op fra stranden, han vil sette garnene i osen og se om den berømte grønlandslaksen, som forresten ikke er nogen laks, men en art av røye, skulde stikke snuten innom dette ensomme bekdedrag.

Vi lander i osen, i en lun og lys liten bukt, hvor den fine sandbunnen går faynevidt utover i krystall-

ved fangsthytten på Kapp Mary på nordsiden av øen. Det er drøi marsj, men vi har mange timer foran oss.

Det har ingen vanskelighet med å klatre op på denne veldige ensomme ø på Grønlandskysten. Og det panorama som åpner sig deroppe, rekken av himmelhøie tinder med palasser av is på toppene, et Himalaya på avvær. Det er villore og skjønnere i sin høie ubørhet enn alt hvad vi hittil har sett. Fjorden er blitt til et blått fjellvann som langsomt blir blekt under nattisen, nutene reiser sig av sjøen ende op i to tusen meter sittende luft. Og solen lever og

luer i sneen og slår purpur av fjellet, så fosser av farver styrter utefter de bratte skrentene.

Det går en skrænende, stenet slette — en fly vilde vi kalle den hjemme — mellom fjellene som fyller øens midtparti og dens nordlige alper. Den er jevnet og rullet av sneen som slapp den for bare et par måneder siden, men den ligger for lengst i sin sommerdrakt, med gylne broderier av blomster og lyng. Der skinner isranukelen vegg i vegg med sneen, knallrød gjeterams på nogen tommers høide. Enslige blåklokker og glinsende reinblomstråler og blusser på sitt minimum av klorofyl. Og skinntryten brer sig med modne, dypblå bær i tup-

pene, langs de sidlendte drag, og en og annen klatt med dvergbjerk, høie som bust i en dørmatte, gjør sitt til å dekke gruset og stenen. Det er ikke sant at Grønland er galdt, omenn gamle Erik Raude tok lovlig sterkt i, da han døpte sin ensomme kyst. Der er gress, der er grønt, et vekstliv av sagnaktig skjønnhet som trylles frem i dets korte, heftige sommer. Nok til å kalle det et land, og nok for landets overdådige dyreliv — — —.

For det varer ikke lenge før det går op for oss at vi her vasser omkring i en av den nordlige halvkules rikeste dyreparker. Over bakkekammen triller plutselig en rad av hvite nøster, fem—seks—åtte, vi teller omkapp mellom dottene som plutselig setter sig rett op, med lange ører strittende av nysgjerrighet. Snehårene formelig vrimer på Grønland, og den går aldri i berg her hvor det er så rik anledning, den sørger tvert om for alltid å være synlig. For sommeren er så kort at haren ikke bemøier sig med å kaste vinterpelsen, hvit som kritt smetter den over de brungrå flattene eller setter ende til fjells, hvor den blir sittende som en liten skinende snekhatt mot den mørke grus.

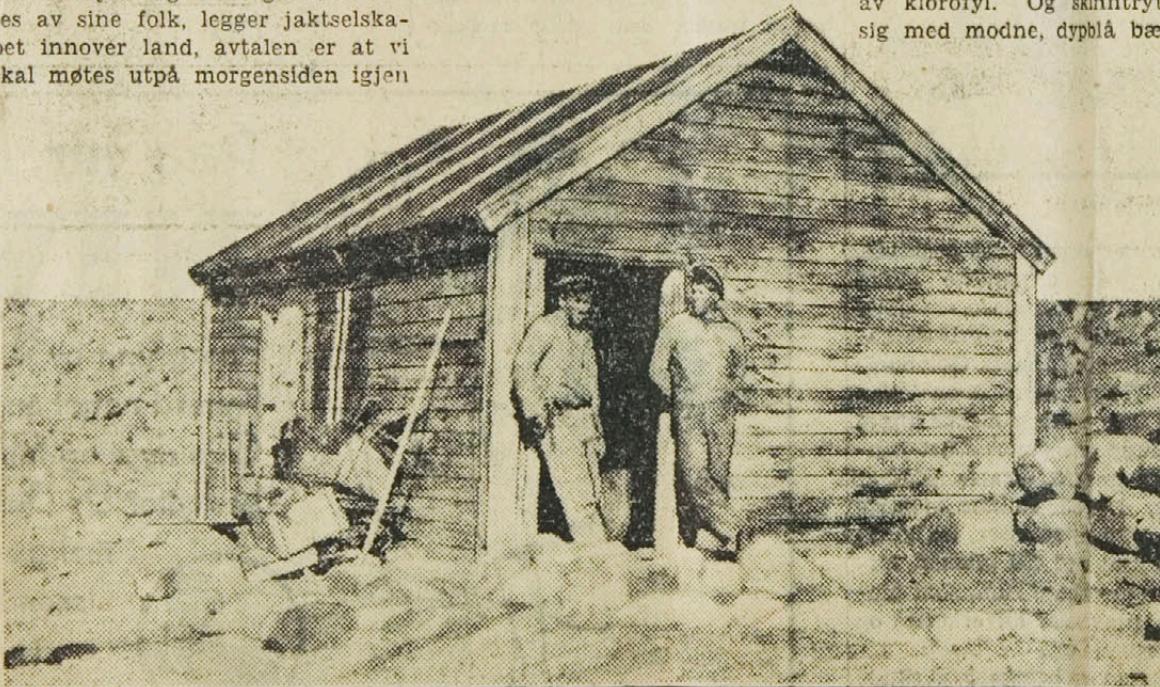
Et eldorado for jegere? Det er meget langt fra det. For det har intet med jakt å gjøre å fyre på et dyr som sitter stille og kikker på en, 20—30 skritt unda. Vi gjør nogen forsøk på å fange dem levende, men så enkelt er det nu heller ikke. Vi slår over hvor mange det trenges til et nøyaktig tall, og

vi kommer til en 13—14 stykker, og så forsyner vi oss ganske enkelt med 13—14 stykker. De sitter i flokk opefter fjellet og vi plaffer løs, vi plukker dem ned etter hvert, harene formelig rasler nedover skråningene — inntil tallet er nådd. Så lar vi resten sitte, de har ikke flyttet seg stort, de har sittet interessert og lyttet til kanonaden over sine falne frender. Det er så man næsten ikke kan tro sine egne øyne.

Men moskusflokkene som vi egentlig er ute etter, ser vi ingen ting til. De har altså allerede trukket vekk fra øen, rimelig nok, for regn har ikke fallt på måneder og bakken begynner allerede å bli svidd under solens evige brand. Vi går i timer, men ingen dyr, — utover fuglen og haremyldret, og så lemen, de små pussige pelsbeter som stikker sine butte snuter frem av et og annet hull i sanden. Vi trekker utover mot kysten igjen, der hvor vi satte ryggsekken og anbrakte harehaugen under, nogen forsvarlige kampesten — for ravnens skyld.

Det blev en ensformig marsj langs stranden. Morgensolen og den vidunderlig friske luft hadde så lite bud til oss etter de mange slitsomme timer uten sovn. Harene skvatt mellom stenene på den buktede linje langs havet, vi gad ikke engang snu hodet etter dem. Vi trasket og snublet i vei med geværet over skulderen, vi var søvnige og hadde derfor sluttet fred med all skapningen.

Men skapningen selv holder aldri



Einkaskjalsafn Bjarna Benediktssonar

Borgartjalsasam Reykjavíkur

fred. Og det rusket liv og interesse i oss også, et svare kampens spektakkel som stormåkene holdt om en klippe som lutet som en prekestol utover det blå hav. Et eller annet måtte være i gjære, for stormåsen som ellers ror på makelige vinger og holder munn, var ganske vill denne morgen.

Vi styrer rett på prekestolen. Og med ett begynner stenen for våre føtter å kakle, den løser seg ut av uren og blir til en rype som tripper unda i et raskt lite løp. Og nu ser vi andre og mindre sten begynne å bevege sig bortefter bakken, det er et helt kull, åtte kyllinger teller vi, med fjær så skuffende lik den brungrå stenen, at vi sikkert kunde ha satt foten på den uten å aне det.

Her var altså gjenstanden for stormåsens speidende øiekast. Måkene slår ned på rypekyllingene som hauk, de er like raske, like griske, like farlige som annen rovfugl. Men stormåsen optrer i flokk, og jalusien flammer mellom disse gløgge, årvåkne flyvere, de har vel så travelt med å passe på hverandre som å holde øie med det hjelpløse rypekullet.

Rypemor stakkar vet ingen rád. Instinktmessig aner det henne at her nyter ingen flukt, her gjelder det bare å holde sig muvestille. Så kommer vi og ødelegger det hele, hun tripper omkring, kakler fortvilet på sine små, hun prøver ikke å lokke oss vekk fra dem som rypen på fjellet hjemme, hun bryr sig ikke stort om oss, men skakker uavslatelig på hodet etter de hvite

kampflyvere som kretser deroppe i luften. Og vi får den flotteste chance til jakten uten kuler og krutt. Det er ikke hver dag man kan knipse av en rype som står dørgende stille på to meters hold.

Men stormåsen slenger stadig stillheten med sine blodtørstige

kikker forundret på sjøen, på oss, på rypene — så flyr den.

Nu ja — et innfall kanskje. Eller kanskje syntes vi å ha gjort litt avbikt for alle haremordene opp i fjellet. Vi reflekterer ikke videre, det er allerede høi dag, vi er trette, sultne og søvnige og det er ennå

et par patroner og en gissen smørøsje i vinduskarmen, gamle aviser, nogen henslengte bøker, en tomkasse, en ubeskrevlig lukt, — nei, vi blir ute.

Og derute får vi høre hyttens historie — at tingene ikke alltid måles med de samme mål og ikke alltid sees på med de samme øine.

Denne lille uanselige hytten er nemlig et av de bitre tvistens epler mellom danske og norske interesser på Øst-Grønlands nordkyst. Den ligger på de omstridte områder mellom Claveringsøya i syd og Shannonøya i nord, et felt hvor nordmenn har drevet fangst i de siste 40 år.

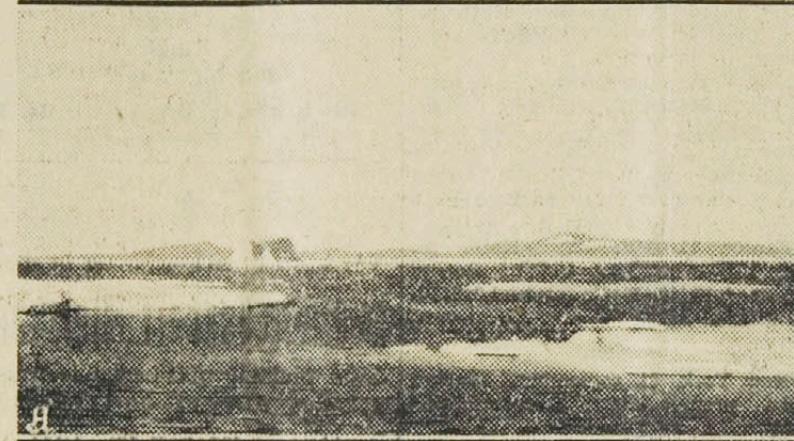
Det første hus som ble bygget her er nu forsvunnet, det ble reist av en norsk selfanger på vegne av den amerikanske Baldwin-Ziegler-ekspedisjon i 1901. Det ble regelmessig besøkt av norske fangstmenn, og etter nogen års forlop overdrog også amerikanerne sin eiendomsrett til den norske stat.

For godt og vel 20 år siden sökte en norsk ekspedisjon fra Alesund inn i de samme fjorder og bygget 2 nye hus på Kapp Borlase Warren og på Kapp Wynn. Året etter overvintret ennu en norsk ekspedisjon i de samme trakter, det var den som ble ledet av Vebjørn Landmark, og den bygget huset vi nu sitter i, foruten et nytt i Germainahavn.

etter 10 år senere var det at danskene kom. Det var det Øst-Grønlandske kompani som i 1919 sendte fangstfolk nordover, selskapet besto i løpet av de kommande

fire år flere nye hus, og tok uten videre de før nevnte norske hus i besiddelse. Danskene arbeidet på

De norske fangfolk hevder at danskene har trengt sig inn på et område som for lengst er besatt av nordmenn, og at de rettsstridig har satt sig i besiddelse av norske hus. Dessuten hevdes det, at de etter sitt fravær fra feltet i over fem år — fra 1924 til høsten 1929 — har tapt sin mulige rett — i henhold



Istjell under Claveringsøya.

skrik, og så er det da at menneskenaturen gir sig et av sine pussige utslag — trangen til å fingre med naturens mekanisme, — til å spille forsyr for denne koselige lille rypeflokken. Det er en tilfeldig bemerkning som blomstrer ut i øieblikkelig handling, vi slenger fotografiforapparatene og morgenstillheten splintres av rifleskudd og dump revolverknall. Fem stormåker deiser i sjøen som havarerte aeroplaneler, den sjette får en kule gjennem stjerten og bakser med forskrekke vingeslag nordover, den syvende og siste slår ned på klippen,

langt til fangsthytten, hvor skuten skal hente oss.

Båtpartiet er allerede fremme, de har trukket farkosten op mellom stenene og sitter med hodene op mot buveggen i den gnistrende sol, trette som vi. De har været inne i hytten, men har foretrukket å slå sig ned her. Det var ikke nettop innbydende derinne. En forlatt menneskebolig er alltid forstemande, selv om folket som drog har ryddet og ordnet etter sig. Og det har de ikke denne lang, en brødkake og en kasse med kaffebrenn på bordet,



Den sistbyggede norske fangsthytte «Sunnmørsheimen», i Kong Oscars fjord, Øst-Grønland til 1924, da samtlige danske fangstfolk reiste hjem.

I 1927 stod Hirdekspedisjonen ut fra Sunnmøre, i løpet av 2 år reiste den en rekke hus på Herschel, på Elfsborg, på Jacksonøya, i alt 11 bygninger. Næste år kom danskene igjen, det var kompaniet «Nanok» som sendte 12 fangstfolk til Øst-Grønland. De bygget et par hus og fanget i 2 år. På samme tid var det gått ut 2 norske fangstekspedisjoner fra Norge, «Møre-Grønlands-ekspedisjonen» og «Arktisk Næringsdrift», og dermed var kallingsdelen i løpet av de kommande

ment, men det er heller ingen oppfordring til på forhånd å gi sig av med å dømme om saken. Denne protest er muligens en detalj, men sikkert ingen uvesentlig del av det materiale som nu etterhånden hopper sig op, for med tiden å gransktes av de kloke hoder i Haag. —

Halvdan Hynde.



Harene trives storartet på Kapp Mary i det typiske Grønlands-landskap.

# SMÅTING OM DYR

Av Axel Kielland.



Moskusoksene danner forsvarsk arré når man slipper bikkjene på dem.

*Augustdager på Østkysten.*  
— Hvor mange rotter har dere egentlig i skyttergraven? spurte krigskorrespondenten.  
— 6,785,994, svarte den engelske offiser, — men det er meget sjeldent de er til stede alle på en gang....  
Jeg bruker replikken hver gang folk spør mig ihjel om hvor mange harer der er på Grønland. For ærlig talt, det er ikke godt å si.

Den samlede presse samt oseanografen gikk i land på Kapp Mary akkurat da solen skulde til å bli midnattssol. Oseanografen og jeg med hagl, Aftenposten med dum-dum-kuler og det milde blad Dagen fra Bergen med en underlig utseende hov som han aktet å pågripe levende harer med.

Oseanografen tok det meget sportsmannsmessig. Han utså sig to harer i det rike utvalg som fantes på stranden. Så utstøtte han et høit

skrik og fektet med armene for å skjært. Harene syntes det ble morsommere og morsommere. De løp videre. Oseanografen sparket til side et par av de andre harene som var borte for å slikke Schanches lærim-pregnering av støvlene hans og satte etter de to utkårede. Et øieblikk etter var han forsvunnet. Av og til sig og så igjen mildt intressert på den rare mannen. Oseanografen

skutt 11 skudd på harene, hadde han ikke flere patroner igjen. Derfor tok han en sten og drepte den ene med. Den annen rystet forferdet på hodet og løp sin vei....

Aftenposten utså sig syv haler som satt tre hundre meter borte på en fjellsid som små hvite bomullsdotter på en brun dress. Han åpnet en veritabel mitraljøseild på dem og seks skyndte sig å falle. Den syvende trottet til værs så fort den kunde. Skudd på skudd smalt, men haren syntes på en mirakuløs måte å befinner seg akkurat der hvor kulen ikke slo ned. Den nærmest sig raskt fjell-

toppen og tryggheten. Dagen og jeg inngikk veddemål om hvorvidt den ville ha heli med sig.

Det hadde den. Den undgikk på millimeteren den siste kule og forsvant i et siste byks over fjellkammen. Da gikk Dagen så langt som en kristelig sinnet pressemann kan gå. Han sa: Søren snuske mig, pus.... det var godt gjort....

Jeg for min del skjøt ingen harer, for det første fordi jeg syntes det var synd å skyte dem og dessuten fordi jeg bommet hver gang jeg forsøkte. Et av dyrene kom gående bort til mig. — Pass dig nå, sa jeg, kom ikke for nær .... du ser hvad jeg har i hånden. Haren fortsatte å komme. Da tenkte jeg: — Ja, skyter ikke du, så ender det med at haren skyter. Jeg skjøt. Haren satte sig op på to og så sig om, som for å bringe på det rene hvad jeg hadde siktet på. Så kom den bort og gav labb....

Nå ja, dette siste er kanskje ubetydelig overdrevent. Men harejakten på Grønland er virkelig enestående. Hadde jeg ikke hatt det fordømte geværet å slepe på, kunde jeg kommet ombord med rikt bytte.

De lette tåkedotter svant og solen sprøytet over Trailløya, over den navnløse bre under Kapp Pettersens og over den grå skarpt avgrensede strøm av isvann som fløt i havet fra breen. Den siste skodde blev hengende et øieblikk på fjelltoppen, så trakk den unda og skifertindenes blyantspisser pekte tydelige mot himmelen.

— Det der er da vel ikke noe fjell å snakke om, sa jeg hovert og så på toppen, den var så underlig nær i den klare luften at det så ut som en kunde pirke i den med en åre.

— Bare begynn å krabbe til værs, sa skipperen og gikk for å sove.

Så begynte jeg å krabbe til værs. Dagen var varm og stille, fjellet var bratt og lunefullt. Det satt ikke på noen måte fast i det øvrige jordsmonn. Rett som det var løsnet hele vognlass av fin taksten og rutsjet i dypet, en rullesten kom trillende nedover, gjorde et hopp for å treffe meg i hodet, men bommet og trillet videre. Under mig lå breen, lang og kjempemessig og tvers over den ville fjellkløften lå den grå endemoren, uendelig langt nede i dypet.

Fra hyllen høit oppe under toppen lettet to gamle ravner, de kom ned.

ve  
seks  
ende.  
nde.  
aren  
efin-  
kke  
jell-  
Sa begynte jeg å krabbe til værs. Dagen var varm og stille, fjellet var bratt og lunefullt. Det satt ikke på noen måte fast i det øvrige jordsmonn. Rett som det var løsnet hele vognlås av fin taksten og rutsjet i dypet, en rullesten kom trillende nedover, gjorde et hopp for å treffe mig i hodet, men bommet og trillet videre. Under mig lå breen, lang og kjempemessig og tvers over den ville fjellkløften lå den grå endemoren, uendelig langt nede i dypet.

Fra hyllen høit oppe under toppen lettet to gamle ravnene, de kom ned.

over i forsiktige sirkler for å kikke på mig, stanset i passende avstand og blev hengende som kullsorte helikoptere under fjellet. Så sa den ene kra-kra og den annen gav sin hese tilslutning til denne bemerkning. De seilte ned på mig, strøk lavt over hodet mitt og så alvorlig på mig med tiltalende øyne. Jeg halte frem revolveren og bommet en rekke ganger til stor tilfredsstillelse for ravnene. Da jeg skulde putte revolveren i hylsteret, falt den nedover fjellet og blev borte. Jeg bante en del over gamle usalige Nathorst som reiste her i forrige århundre og skrev om sakene og i en slags romantisk sensasjonslyst påstod at det var farlig å bevege sig ubevæbnet her, — mens det bevislig bare følger ulykke med å slepe på våben. Ravnene tok en sving for å se etter våbenet og kom tilbake: Kra.... kra.... De mistet da vel ikke noe? sa ravnene.

Forbannede fugl! Med rette kalles fangstfolkene dig for Grønlands sorte djevel. Du kan ikke alene se utenpå et menneske om det er bevæbnet, du kan til og med avgjøre hvorvidt det kan skyte. Din nifse intelligens var en bedre sak verdig, mennesker i mange land kunde misunne dig den....

Ravnen ødelegger for 60,000 kroner årlig for fangstfolkene. Den slår ned på revfellene og til tross for at den ikke svermer det ringeste for rev, sørger den alltid for å flenga det kostbare skinn slik at ingen hvit kvinne noensinne vil kunne være bekjent av å ha det om halsen. Ingen er så hatet som ravnen, utallige skudd er slengt etter de utallige dyr, — så står skytteren igjen med det rykende

gevær og ravnen hever sig langsomt over fjelltoppen og smiler et sursøtt Gandhi-aktig smil....

To av fangstmennene hadde skutt

en isbjørn en dag de gikk runde mellom revfellene sine. De lot bjørnen ligge og skulde få den på tilbake. En isbjørn en dag de gikk runde mellom revfellene sine. De lot bjørnen ligge og skulde få den på tilbake. De kom igjen var bjørnen bebodd. To ravnene hadde innrettet sig et lite leiom på tre varsel og hjelken i bjørnen. De hadde spist alle innvolene undtagen leveren, — for som

den  
sør-  
ost-  
inne  
t av  
r så  
d er  
- så  
ende

en isbjørn en dag de gikk runde mellem regefellene sine. De lot bjørnen ligge og skulde få den på tilbakeveien over terrenget neste dag. Da kom igjen var bjørnen bebodd. To ravner hadde innrettet sig et lite hjem på tre værelser og kjøkken i bjørnen. De hadde spist alle innvollene undtagen leveren, — for som alle kloke ravner og til og med en del mennesker vet, er isbjørnens lever giftigere enn stryknin....

— Marsj op!

Hundene reagerte ikke på denne bemerkning. De satte sig og slikket hverandre. Jeg utfoldet adskillig blasfemi og de spisset et øieblikk ørene ved lyden av de kjære kjente ord. Så falt de igjen tilbake i elskverdig flegma og en av dem gjorde sitt fornødne på sleden. Jeg var begynt å føle meg nokså fortvilet. Hittil hadde dyrene gått med noenlunde begeistring, de hadde trukket

sleden pent avgårde slik at vi befant oss langt hinsides den spinkle sivilisasjon som finnes i Myggbukta. Og så, plutselig hadde det stukket de fordømmelige dyr at her var godt å være.

Jeg holdt en kort tale til dem og fremhevet at øieblikket nu mer enn noensinne var inne til å gjøre sin plikt fullt og helt. Jeg citerte Nelson og appellerte til deres selvrespekt, minnet dem om at de var hunder, ikke katter eller andre lavtstående dyr. Jeg pointerte hvilken skam det var for dem på denne måten å la et menneske i stikken her midt i Grønlands ødemark, — et menneske som hadde stolt på dem og som ville dem vel. Jeg fortalte dem at hjemme i Norge hadde vi trær som hundene kunde gjøre sitt fornødne på og forespeilet dem at hvis de trakk som de skulde, så vilde jeg med egne hender slå en trelinnende pel ned i jorden slik at alle sammen kunne føle gleden ved dette nye og ukjente. De var meget interessert og så på mig med beundring, jeg har da også sjeldent talt så overbevisende

brølte: — Marsj op, for svingende! falt de tilbake til den vante slovheth og slikket hverandre. Der var en fullstendig indisk stemning av non-cooperation over dyrene. Hadde de vært britiske marinesoldater vilde de sannsynligvis begynt å synge Det røde flagg. Nu innskrenket «Bamse» sig til et og annet hyl. «Bamse» var chefen, et uforlignelig heslig dyr, sterk og gul som rå whisky med to ville øine og et ualmindelig uforskammet uttrykk i fjeset.

— Kom hit «Bamse», sa jeg. Deretter gikk jeg bort til den og så den lengre og inngående inn i det hvite i øinene. Den glefset. Det kan høres enkelt og uskadelig ut men det er sannsynligvis første gang i historien at en Grønlandshund har glefset etter et menneske. Handlingen var fra «Bamse»s side uttrykk for en forakt som ikke kjente noen grense. De andre hundene skoggerlo åpenlyst. Jeg følte at her måtte gjøres noe. Hvis ikke vilde hundene ta sakken i sin egen hånd og spenne mig for sleden.

Tre minutter senere satte jeg mig viklet sledetauet om håndleddet og på sleden og måket sveden av pan' noe større her.

nen. Føret var tungt og sommerig. Jeg kastet et blikk på hundene som stod i selen og så på mig. Jeg krentet svakt. Hundene kastet sig ned på maven og pep.

— Marsj op, sa jeg stille.

Hundene jog avsted. Jeg følte mig som en brandbil. Bak sleden gikk «Bamse» i et litt haltende sik-sak-trav. Den trakk fremdeles ikke. Den kunde ikke. Men den var blitt minnenn for livet....

— — —

Vi begynner etterhånden å se med noe andre øine på disse fjellene som står der og er gigantiske og ufunks og ikke har annet formål enn å forlede utsendte medarbeidere til ubehersket anvendelse av adjektiver. Vi føler alle sammen at vi kunde greie oss med noe mindre fjell, — skulde uten bitterhet bytte bort Åttestupan mot et lite grantre.

Loch Fine er hvile. Det er et av Grønlands skjønneste steder, fjellene er trått i bakgrunnen, lange flate hengebroer av land strekker sig langs kysten, det ser rolig og idyllisk ut, fruktbart og norsk, — med den lille

naturlig stokalvene sto under bukem dem det dampende tykk rød skjente un kammen. Så bras hornene nene ble ket i vi og skjøt ne inn

Vi er på moskusjakt i den stille varme morgen, vår motorbåt rusler langs stranden, av og til stopper den umotivert som motorbåter har forvane. Så sveiver vi og så går den igjen. Av og til går vi på grunn i den lange sandbunden, da mister vi gjerne roret men så setter vi det bare på igjen . . . .

— Hei!

Høit oppå land gikk der en liten flokk, to svære okser, fire kuer, to kalver. Oksene så på oss et øieblikk så tygget de videre som om vi var ufrisk luft. Vi gikk på land og nærmet oss i raskt trav. Storoksen rettet sig op og gikk to skritt bortover mot oss, de veldige, krumme hornene stakk sylspisse som sorte sverd op på hver side av det kolossale hodet, den lange ullen (1ma vare, finere enn kamelhår, 25 kroner kiloen) sopte marken, øinene så på oss, olmt og dorskt og dummere enn noen andre øine i verden.

Vi stod på en liten haug, vebnet til tennene. Da vi begynte å skyte fikk jeg kvalme. Storoksen fikk det første skuddet. Den seg litt sammen i øieblikket, så løp den forover, sperstig, rasende og ragget som en over-

naturlig stor løve. Den brølte. En av kalvene stormet, gal av redsel innunder buken på den. Nettopp da fikk dem det andre skuddet, blodet drev dampende ut av den og sprøttet i en tykk rød stråle over kalven så den skjente unda og bykset over bakkekammen.

Så braste øksen overende, de svære hornene grov sinnsykt i marken, øjnene blev røde av sinne, benene spartet i vilt liv. Og vi stod over den og skjært og skjært, trykket bøsseløpene inn i nakken på den. Vi fikk li-

kesom ikke fred før det var ugjenkallelig forbi, ingen av oss hadde antatt det kunde være så ubehagelig å myrde kuer. Rundt oss trakk to dyr til de siste sukkene, der drev bloddamp over dalsøkket, en ugle og en tyvjo skrånet ned på oss, høit over valplassen hang den første ravn . . .

Bortsett fra den ganske særlig tillokkende beskjæftigelse å bære 700 kilo kjøtt, 2 kilometer over stengrunn fra slakteplassen til den ventende motorbåt, har moskusjakten ikke andre sensasjoner å by på.

Vi bar dagen ut. Solen sank lavere og lavere, vi blev runde i ryggene og det var som bar vi verden på skuldrene.

Aftenposten og undertegnede slepte oss klokken seks p. m. over rullestensletten med en skrott på en åre. Åren grov i skuldrene. Da dukket et stort hode op over nærmeste bakke-kam.

— Hei og hopp, sa vi. Der kommer bestefar selv. Vi skalv i stemmene for bøssene lå igjen i motorbåten.

Bestefar kom frem i hel figur og dro åpenbart kjensel på sin slekt der den hang på åren. Han gryntet og kastet på hodet. Han grov i jorden med forbenet. Så løp han 20 meter fortover mot oss, fortære enn Per Oskar i hans lyseste øieblikk.

— Hvad skal vi gjøre med ham der? sa den ene nervøse unge mann.

— Synes du som jeg så lar vi ham gå, sa den annen og klapret med tennene. Og med suveren, skynnsom nonchalanse, snudde vi ryggen til det dumme gamle fjols og vaklet videre med bønnen henslengt over skuldrene.